

Kvinner & FAMILIE

Nr. 3/2012

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

Velkommen til Landsmøtet i Bergen

Forside foto: Istockphoto

Kvinner & familie

Nr.3. 2012

126 årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør

Line Konstali

Utgiver:

Norges Kvinne- og familieforbund

Stortingsgaten 12, 0161 Oslo.

Telefon: + (47) 22 47 83 80

Telefaks: + (47) 22 47 83 99

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Annonser:

post@kvinnerogfamilie.no

Abonnement:

Kan bestilles hos utgiver.

NOK 150,- pr. år.

Medlemmer av forbundet

får bladet gratis

Bankgiro 6034.05.20680

Design:

Cathrines.cmykeri/chfuglei@gmail.com

Trykk: Wittusen&Jensen

Opplag: 4500

Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og annonser
er ikke tillatt uten etter avtale.

Neste utgave:

ISSN: 1891 - 7992

Norges Kvinne og familieforbund

Kvinnepolitikk: kvinners helse • Familie-
politikk: ernærings spørsmål i hjem og
skole • Miljø og forbrukerpolitikk: familie
og miljø • Internasjonalt arbeid: flerkul-
turelt samarbeid i Norge

K&F er tilsluttet:

Nordens Kvinneforbund (NKF)

Associated Country Women of the
world (ACWW)

KFB (Kvinner frivillige beredskap)

Leder

Elisabeth Rusdal

Forbundsleder

Kjære medlem!

Når dette skrives kommer meldingene om at de første høststormene er på vei. Det etter en sommer med mye vær og egentlig et år med mye flom, ras og ekstremvær. Vi har virkelig fått oppleve at det er sannsynlig at noe usannsynlig kan skje. Mange av vi som medlemmer i forbundet vårt har gjennom forbundets engasjement i Kvinner Frivillige Beredskap (KFB) fått nyttig informasjon om hva vi må gjøre for å være forberedt. For kommer flom kan drikkevannet bli ødelagt, storm kan gi strømbrytning. Det er for sent å gjøre noe når ting skjer – vi må være forberedt.

På samme måte som vi kan ha nytte av kunnskap når noen i kretsen rundt oss rammes av en katastrofe på en eller annen måte. Et kurs i psykisk førstehjelp kan være lurt da.

Ikke alle fedre er likestilte. Det har jeg erfart etter å ha deltatt på en nasjonal føde- og lokalsykehuskonferanse i Lofoten. Der kom det frem at det ikke alltid er slik at fedre får anledning til å delta under fødsel. Lange avstander gjør at fødende kvinner kanskje i god tid før termin må reise av sted – langt – for å være i nærheten av fødeavdeling når fødselen skjer. Utgifter til reise for far og opphold på sykehotell dekkes ikke.

Når det så gjelder transporten for den fødende, avstander, veiforhold og annet så er det fortsatt slik at drektige kyr har det bedre. Kunne du tenke deg å sitte i bil fire timer dagen etter ett keisersnitt? Eller på ordinært rutefly med den nyfødte forløst med keisersnitt? Ikke? Men slik er hverdagen for kvinner i distriktene. Vil vi ha folk bosatt i distriktene, så må vi sørge for gode helsetilbud, skole og muligheter for jobb.

Retten til en verdig alderdom kan være en overskrift for forbundets engasjement opp gjennom årene. Selv om vi har fått gjennomslag for en del, gjenstår mye. Mange som vil ha og som trenger plass i sykehjem får ikke dette. Behovet for tilsyn og hjelp i eget hjem dekker ikke alltid behovet den eldre har. Når bosetningsmønsteret er endret, har ikke alle eldre sine nærmeste rett i nærheten. Da må det offentlige tilbudet være der. Men kommuner sliter økonomisk, tilbud kuttes og regjeringen sier at er man ikke fornøyd så kan man klage. Hvem av de eldre orker det eller er i stand til det. De siste dagers historier viser at vi svikter i eldreomsorgen. Nå må handling og tiltak på

plass. De eldre som ønsker det og som søker, må få plass i institusjon uten å måtte gå veien om media for å få noe som burde være en selvfølge. Det handler om verdighet – det handler om holdninger – det handler om respekt.

Respekt er kanskje også nøkkelordet når det gjelder våre holdninger til hverandre og hvordan vi behandler hverandre. Nå er skolen i gang og mange opplever angst og mobbing i hverdagen slik. Vi ser stadig mer vold i gater og i hjemmene. Uansett strengere straff, utallige kampanjer og regler, forskrifter og hva det måtte være, så fortsetter utviklingen. For det dreier seg kanskje like mye om oss som rollemodeller og hvordan vi voksne er som eksempler. Det dreier seg om hva vi aksepterer av slik adferd servert via media som underholdning. La oss sammen trekke opp grensene her. La oss våge å ta debatten.

I sommer har nyhetssendingene vært preget av væpnede konflikter flere steder i verden. Og bilder med dramatisk innhold har flimret over skjermen tidlig på kvelden. Og det er lov – dog anbefales det at man kanskje advarer. Slike advarsler manglet en lang periode. Vi som forbund har tilskrevet nyhetsavdelingene i NRK og TV 2 og bedt om at de er mer kritiske i hvilke bilder de sender. Vi kan danne oss egne bilder – og vi tror ikke at det bedrer reportasjene å se at mennesker blir skutt. Svar venter vi fortsatt på.

Så kan vi som beviste forbrukere velge hvilke aviser vi kjøper med tanke på forsiden, hvilke nyhetssendinger vi ser. Det er slik vi i tillegg til å sende våre synspunkter til redaksjonen kan gi signaler. Om ikke lenge kan vi ønske velkommen til landsmøtet i Bergen. Vi gleder oss over at alle forbundets kretser vil være representert og at mange observatører også vil delta. Vi ser frem til gode diskusjoner både om organiseringen av arbeidet og om sakene vi skal arbeide med kommende periode.

Jeg vet at lagene har mye spennende på sine programmer denne høsten – benytt deg av de tilbudene i tillegg til å se på de fordeler du som medlem hos oss får.

Jeg ønsker dere alle en riktig god og innholdsrik høst.

Sammen skal vi skape framtiden!

Med vennlig hilsen
Elisabeth Rusdal
forbundsleder

Med rett til omsorg

En vakker sommerdag ble det født en liten gutt som het Lucas. Som de fleste andre førstefødte ble gutten foreldrenes kjæledegge fra dag en. Med sin latter, sitt smil og sjarme varmet han hjertet til far og mor og ga dem en helt ny kurs i livet.

Det Fernanda og Tor Einar ikke visste ved dette tidspunktet, er at Lucas ikke er som andre barn. Etter å ha gått i barnehage en periode ble foreldrene bekymret for at gutten ikke utviklet seg på lik linje med andre barn. Han trakk seg inn i sin egen verden og de fikk sjelden kontakt med ham da de hentet ham i barnehagen. Lucas hadde flere tegn på autisme og da diagnosen ble bekreftet, følte foreldrene at de endelig kunne tilby Lucas den hjelpen han trengte.

Norges Kvinne og familieforbund har programfestet omsorgslønn i Prinsippprogrammet. Omsorgslønn sikrer rettighetene til de som går ut av arbeidslivet for å ivareta et menneske som på en eller annen måte har et særskilt behov for omsorg. Rettigheten trådte i kraft i 1988 og den gjelder også for foreldre som ønsker å være hjemme dersom de har barn med ulike funksjonshemninger.

De fleste foreldre ønsker det aller beste for sine barn. Da foreldrene til Lucas fikk kunnskap om autismediagnosen kom de frem til følgende konklusjon: Lucas måtte tas ut av barnehagen en periode, for det beste for hans utvikling var at de trente ham hjemme. Etter en grundig gjennomgang av reglene knyttet til omsorgslønn fant de ut at de hadde krav på dette. Det mente derimot ikke Lørenskog kommune som sitter på pengesekken og paragrafene.

Det som egentlig skulle være en tid da bare Lucas skulle være i fokus, viste seg samtidig å bli en utmattende kamp mot systemet for å motta den økonomiske kompensasjonen de hadde krav på. Noen kamper har de vunnet, andre har de gitt opp.

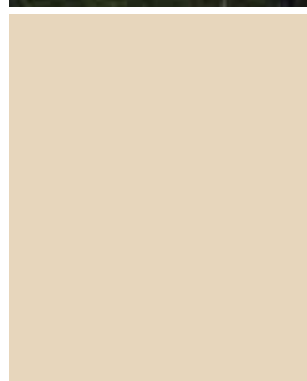
Lucas har det bedre i dag og foreldrene er overbevist om at den daglige treningen de har gjort med sin sønn har hjulpet ham. Nå søker de deltids plass i barnehage for de tror at Lucas er klar for det.

Norges Kvinne og familieforbund har alltid stått på barrikadene for at foreldrene velger løsninger som er til barnets og familiens beste. Noen ganger kan barnehage være det beste for barn med autisme. I andre tilfeller passer det best å la barnet være hjemme en periode.

Dersom foreldrene ikke får nok hjelp til assistanse – både i barnehage og i hjemmet, kan det å ivareta et annerledes barn utarte seg å være mer vanskelig enn når hjelpen er der.

Vi ønsker den lille familien lykke til videre i livet!

Line

Innhold

Byen e Bergen!	4
Velkommen til landsmøte	5
Saksliste for landsmøte	6
KVINNER OG HELSE	
Nasjonal føde- og lokalsykehuskonferanse i august i Lofoten	8
ERNÆRINGSSPØRSMÅL I HJEM OG SKOLE	
Maten er I boks!	12
Matberg blir til søppelberg	13
FAMILIEN OG MILJØ	
- Livsviktig at vi bryr oss	14
Når en soldat reiser ut i internasjonale operasjoner	16
Bomull til besvær	18
Den største jobben er kampen mot Staten	20
KULTUR	
Likestillingslykke	22
Minneord	22
NYTT FRA FORBUNDET	
Nordens Kvinneforbund`s sommarkonferanse på Island	26
	24

Byen e Bergen!

Det har sin pris å bo med så mange fjell tett rundt seg. Byen blir jo ofte omtalt som regnbyen, og tåken kommer lett rullende ned fra vidden bak. I et moderne samfunn med stor biltrafikk er ikke fjellene til noe hjelp heller, og vinterstid utsettes deler av befolkningen for kraftig luftforurensning.

TEKST OG FOTO: RANDI GJERDE

Rett sør for sentrum ligger Danmarks Plass med et av landets travleste veikryss hvor over 62.000 biler passerer daglig. På vinteren hender det at det legger seg et «giftlokk» over området, og folk oppfordres til å holde seg innendørs. Det har hendt at Fløibanen har fraktet barn og eldre gratis opp på fløyen, for at de skulle få puste i frisk luft. For og lette litt på denne forurensningen og få unna de mange bilkøene morgen og kveld, skal det bygges elektriske bybaner ut til de forskjellige bydelene. Første del som

går fra sentrum til Nesttun, ble åpnet av Dronning Sonja 22. juli 2010. Bygging pågår, og banen når kjøpesenteret Lagunen i Fana neste sommer. Så blir det neste stopp Flesland en gang i framtiden. Når og hvor neste bane kommer gjenstår å se, men trolig går den mot Åsane i nord, byens største bydel.

Bergenserne er glade i byfjellene sine, og bruker veier og stier flittig til turgåing og trening. En søndag i slutten av mai er det folkevandring i fjellene. 7- fjellsturen er årets høydepunkt for mange. 3,5 mil opp og ned over alle fjellene vandrer de i tusentall fra tidlig morgen til ut på etter-

middagen en gang. Turen ble arrangert for 58. gang i år med over 5 tusen deltakere.

For de som er glad i trapper er Stoltzekleiven en bra utfordring. En steintrase på 910m, ca. 800 trappetrinn, høydeforskjell 313,5m og stigningsgrad på 20-40 %. Løypen starter i Fjellveien litt sør for sentrum og ender opp ved Sandviksfjellet.

Fra sentrum går Fløibanen opp til Fløyfjellet ca. 400m o.h. Her oppe er det gangveier og fine stier til bruk både sommer og vinter. Om vinteren er det mange som tar banen opp, og kjører på kjelker og akebrett ned mot sentrum igjen.

Velkommen til landsmøte

Bergen og Midthordland krets og Hordaland krins står sammen om å arrangere landsmøte i Bergen 2012.

TEKST: RANDI GJERDE

FOTO: BERGEN OG MIDTHORDALAND KRINS

Hordaland fylke har totalt 33 kommuner, og sammen har vi lag i 20 av dem. Bergen og Midthordland dekker 3 kommuner med 14 lag, mens Hordaland krins er forbundets største krets med 57 lag i 17 kommuner. Sammen har vi over 1500 medlemmer fordelt på 71 lag. Lagene i Bergen og Midthordland er delt inn i fem soner; Austevoll, Bergen og Laksevåg, Fana, Os og Åsane. Hordaland krins har tre gruppeledd; Askøy, Nordhordland og Sunnhordland. Lagene fra de tidligere gruppene, Voss, Hardanger og Sotra, står direkte knyttet til krinsstyret.

Mens Bergen og Midthordland består av Bergen, Os og Austevoll, strekker Hordaland krins seg fra Sveio kommune på grensen til Rogaland i sør til Austrheim på grensen til Sogn og Fjordane i nord. I sørøst finner vi Røldal Kvinne- og familielag, nesten på grensen til Telemark. Vestover ligger havet med neste stopp Shetland.

Fylket deles opp av mange dype fjorder med fjordarmer som svinger seg innover i landet helt til de må gi tapt for de store fjellmassivene i øst. Hordaland fylke er det eneste fylket i landet hvor alle kommunene er i kontakt med havet, eller en fjordarm, og over 70 % av fylket er fjellområder som ligger høyere enn 300 m over havet.

Det varme vannet i fjordene gir et mildt og fint klima innover i landet. Høye fjell og bratte lier tar godt vare på solvarmen, og gir grobunn for frukten som hardangerregionen er så kjent for. Innover i fjordene finner vi også industristeder som nyter godt av vannkraften som de mange fossefallene bidrar med.

Ute ved kysten er det mange store og små øyer som preger landskapet. Store øysamfunn knyttes i dag sammen via broer og undersjøiske tunneler. Her ute er det maritime som i stor grad står i fokus. Fisket er rikt, og mange oppdrettsanlegg ligger forankret godt i le mellom øyene. Største

næring på Stord er leverandørindustri innen olje og gass. Øykommunen Øygarden ligger på grensen til Sogn og Fjordane, og er ilandføringssted for gassen fra Trollfeltet. Helt i nord finner vi også Mongstad hvor Statoil har etablert oljeraffineri og råoljeterminal.

Bergen er landets nest største by, og administrasjonssenter for Hordaland fylke. Byen ble grunnlagt i 1070 av Olav Kyrre med navnet Bjørgvin. Navnet betyr «den grønne engen mellom fjellene» og passer bra for byen som omkranses av 7 fjell. Byen er kjent for sin internasjonale handel og sjøfart som går helt tilbake til hansatiden på 1300 tallet. Havnen er en av Europas største, og store mengder gods betjenes daglig via havneterminalene. De siste tiårene har også cruisetrafikken økt kraftig, og Bergen har nå en av Europas mest besøkte havner.

Tusenvis av studenter finner årlig veien til Bergen. Flere høyskoler og byens universitet gjør Bergen til en attraktiv studieplass for ungdom fra inn- og utland. Store

forskningsmiljø tiltrekker seg fagfolk fra hele verden.

Kulturlivet i Bergen blomstrer, og mange finner seg en arena i denne byen. Mange små scener og konsertlokaler gir lokale aktører mulighet til å presentere seg og sitt. Poesi, musikk, sang og stand-up komikere får prøvd seg på et mer eller mindre krevende publikum. I forbindelse med 8. mars lages det en Kvinnefestival. I en uke arrangerer forskjellige kvinneorganisasjoner møter, kurs og seminar. Bergen og Midthordland krets har hatt bokkafé sammen med Bergen Offentlige bibliotek i forbindelse med denne uken i 6 år. Buekorpsene i byen skaper liv og røre når de starter opp sesongen på vårparten. Det trommes i smitt og smau til glede for de fleste, og til forargelse for noen.

Festspillene i Bergen ble etablert i 1953, og er landets eldste og viktigste festival for musikk og teater. Den Nasjonale Scene er en av landets 3 nasjonale teaterinstitusjoner, mens Carte Blanche holder til på Nøstet og er et nasjonalt kompani for samtidsdans. Ved Bergenhus festning har vi fått en fantastisk utearena, og mange verdensberømte grupper og sangere har besøkt oss de siste årene. TV2 har sin base i byen, og mange har nok stiftet bekjentskap med Akvariet på Nordnes, og livet på Haukeland universitetssykehus gjennom TV skjermen.

Det fine med Bergen by er at bykjernen er samlet og kompakt mellom byfjellene. Med gode sko og litt tid til disposisjon rekker man fint over det meste av sentrum til fots. Blir det for folksomt og masete i bygatene, er det bare å ta Fløibanen opp på byens tak. Her skal våre gjester få nyte utsikten over byen i kveldslys.

Vi ønsker alle som skal delta på landsmøtet hjertelig velkommen til Bergen og Hordaland!

SAKSLISTE FOR LANDSMØTE

SAK 1 KONSTITUERING

1. Godkjenning av innkalling
- 1.2 Godkjenning av forretningsorden
- 1.3 Valg av 2 møteledere med vara og 2 bisittere
 - 1.3.1 Møteleder
 - 1.3.2 Vara møteleder
 - 1.3.3 Bisitter
- 1.4 Godkjenning av saksliste

SAK 2 VALG AV LANDSMØTETS KOMITEER

- 2.1 Redaksjonskomiteer
 - 2.1.1 Valg av redaksjonskomité for resolusjoner/henstillinger/uttalelser
 - 2.1.2 Valg av redaksjonskomité for endringer av prinsippprogrammet
- 2.2 Valg av to representanter som sammen med forbundsleder undertegner protokollen
- 2.3 Valg av tellekorps

SAK 3 FORBUNDSLEDERS REDEGJØRELSE

SAK 4 ÅRSMELDINGER/REGNSKAP

- 4.1 Årsmelding 2010
- 4.2 Årsmelding 2011
- 4.3 Regnskap 2010
- 4.4 Regnskap 2011
- 4.5 Kontrollkomiteens rapport

SAK 5 BUDSJETT

- 5.1 Godtgjørelse til forbundsledelsen
 - 5.1.1 Vilkårene for forbundsledelsen
 - 5.1.2 Forslag økt godtgjørelse til forbundsledelsen
- 5.2 Fastsettelse av kontingent
 - 5.2.1 Innføring av lagskontingent fra 2013
 - 5.2.2 Refusjon av medlemskontingent til kretsene opphører
 - 5.2.3 Kontingent i kampanjeperioder
 - 5.2.4 Fastsettelse av kontingent for 2013 og 2014
- 5.3 Rammebudsjett
 - 5.3.1 Forslag til rammebudsjett for 2013
 - 5.3.1 Forslag til rammebudsjett for 2014

SAK 6 RESOLUSJONER/HENSTILLINGER/UTTALELSER

- 6.1 Resolusjon – Gluten i brød – kan det være skyld i den enorme utviklingen av glutenallergi?
- 6.2 Resolusjon – Lik gravferdsstøtte til alle
- 6.3 Resolusjon – Tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon
- 6.4 Resolusjon – Pupp til alle

SAK 7 SAKER TIL BEHANDLING

- 7.1 Landsmøte
 - 7.1.1 Sted for landsmøtet i fremtiden
 - 7.1.2 Organisering av landsmøtene – rimeligere for delegatene
 - 7.1.3 Landsmøtet 2014
 - 7.1.3.1 Sted for landsmøtet 2014
 - 7.1.3.2 Tid for landsmøtet 2014
- 7.2 Arbeidsprogram for 2013 – 2014
- 7.3 Forslag til endringer av mandat for kontrollkomiteen

SAK 8 VEDTEKTSENDRINGER

- 8.1 Organisasjon
 - 8.1.1 Fremtidig organisering av forbundet
 - 8.1.2 Opprettelse av regioner
- 8.2 Forslag til endring av § 4 Organisasjon, punkt d punkt 5 – direkte-medlemskap
- 8.3 Forslag til endring av § 5 Landsmøtet, punkt B og C – stemmeberettigede på landsmøtet
- 8.4 Forslag til endring av § 5 – Landsmøtet, punkt C, e) – fastsettelse av godtgjørelse til forbundsledelsen
- 8.5 Forslag til endring av § 6 Sentralstyret – sammensetningen av sentralstyret
- 8.6 Forslag til endring av § 8 i Vedtekter for gruppe – nedleggelse av gruppe

SAK 9 PRINSIPPPROGRAMMET

- 9.1 Trafficking – menneskehandel
- 9.2 Obligatorisk ultralydundersøkelse ved svangerskap i uke 12
- 9.3 Forskrifter til ny vergemålslov
- 9.4 Matglede for eldre
- 9.5 Forslag til Prinsippprogram for 2013 – 2014

SAK 10 VALG

- 10.1 Forbundsleder
- 10.2 Nestleder
- 10.3 Sentralstyremedlemmer
- 10.4 Varamedlemmer til sentralstyret
- 10.5 Representant og vararepresentant til ACWW
- 10.6 Representant og vararepresentant til Nordens Kvinneforbund
- 10.7 Valgkomité
- 10.8 Kontrollkomité
- 10.9 Prinsippprogramkomité
- 10.10 Revisor

Presentasjon av kandidater til ledelsen

Navn: Elisabeth Rusdal
Alder: 55 år
Sivilstatus: Gift, 3 voksne barn
Bosted: Stabekk, Bærum kommune
Lag: Jar kvinne- og familielag, Aker-shus krets
Utdannelse: Sykepleier
Yrke: Organisasjonssekretær

Det har vært intense dager disse to årene siden landsmøtet i Molde i 2010. Mange ganger kanskje i meste laget, men i samarbeid med alle har det likevel gått. Utfordringer har det ikke manglet på. Det har vært godt å ha med seg

erfaringene fra det å være forbundsleder fra tidligere år.

Arbeidet med å sikre forbundets økonomi har vært første prioritet. Videre knytte kontakter med viktige samfunnsaktører og synliggjøre forbundets saker. For ikke å snakke om det å bli kjent med arbeidet ute i organisasjonen og de utfordringene som tillitsvalgte i lag og kretser daglig møter. Dette siste har gitt energi til innsats og ideer til tiltak og aktiviteter.

Når jeg nå stiller meg til disposisjon for nye to år, så er det fordi jeg så inderlig gjerne vil fortsette det arbeidet vi har startet opp. Jeg har et brennende ønske om å få organisasjonen opp og frem nærmere 100-års jubileet.

Vi har som organisasjon en viktig rolle å fylle i dagens samfunn – både lokalt og nasjonalt. Vi har gode aktiviteter som skaper positive nærmiljøer, vi har gode forslag som kan bidra til utviklingen av samfunnet vårt.

Vi må finne nye tiltak for å knytte flere medlemmer til oss – vi må ta vare på de medlemmene vi har. Vi må fortsette å ha fokus på vår økonomiske situasjon, vi må holde godt øye med utgiftene og samtidig legge opp til realistisk budsjettering, slik at vi ikke kommer i akutte situasjoner som medfører behov for raske kutt. Det har vi i løpet av denne perioden fått til. Dette arbeidet må vi fortsette. Så må vi se på hvilken måte vi kan øke inntektene. Her har vi utfordringer, utfordringer jeg ikke er redd for å forsøke å møte.

I løpet av kommende landsmøteperiode håper jeg også at vi kan klare å synliggjøre forbundet og det arbeidet vi driver bedre. Dette krever tid og innsats, men vi må forsøke.

Dersom landsmøtet vil, er jeg villig til å stå på enda to år og gi mitt bidrag til å sikre forbundets fremtid.

Kandidat til vervet som forbundets nestleiar.

Namn: Sonja Kjørlaus.

Alder: 65 år.

Bustad: Kaupanger, Sogndal kommune.

Sivil status. Gift, 4 voksne barn.

Erfaring frå K&F.

Har gått alle trinn på lagsplan. Internasjonal kontakt i Sogn og Fjordane krins i 2002 – 2006. Nestleiar i krinsen 2001. 2003 – 2005. Fungerande krinsleiar i 2005.

Krinsleiar frå 2006 – 2011. Nordens kvinneforbunds 2.representant frå 2009. Nestleiar K&F-forbund 2010 – 2012.

Eg er utdanna Frisørmeister med vidareutdanning som Hårolog. (Det mest naturlege alternativet for hår og hudprodukter) Sjølvstendig næringsdrivande, godkjent som lærebedrift i 1981. Oldermann (fylkesleiar) i Sogn og Fjordane frisørslag frå 1984- 1994. Det medførte diverse verv både i Yrkesopplæringsnemda og Arbeidsgivarforeningen i same periode. Avslutta min salong i Sogndal i 2005, jobbar i dag som frisør i 20% stilling. Det har vært ein spennande, utfordrande og lærerik toårsperiode eg har fått lov å vært nestleiar i K&F. Med det tette samarbeidet med forbundsleiar - som har vært ein dyktig læremeister – har det gått veldig bra. Pga. økonomien i forbundet har vi vært flittige mobilbrukarar, den daglege kontakten har vært viktig. Mitt slagord i yrkeslivet – Lytt – Lær – Gi – Utfør. Føler eg har fått utført dei to første orda, dei to neste håper eg at eg kan få utføre i neste 2årsperiode. Etter førespurnad har eg takka ja til å stille som nestleiar i kommande periode, men det er opptil dykk å bestemme valresultatet. Eg er klar til å – Gi – Utfør – K&F`s sine viktige saker, være med å styre vårt forbund til ei sikker framtid.

Namn: Eldbjørg Gunnarson

Alder: 66 år

Sivil status: gift, 2 voksne born

Bustad: Bergen

Lag: Tertnes K&F-lag

Utdanning: sekretær med tilleggstudanning

Yrke: Førstekonsulent

Eg er 66 år - og ideelt sett altfor gamal til eit slikt verv - men det er noko med engasjementet når ein først er kome inn i organisasjonen! K&F har store oppgåver i dagens samfunn, og organisasjonen må heile tida tilpassa seg til nye utfordringar. Det politiske arbeidet er svært viktig på landsbasis, og innsatsen som vert gjort over heile landet er ein vesentleg del av "Frivillighets-Norge". Samstundes som vi må marknadsføre oss og påverka både mot det offentlege Norge og mot medlemer, gamle og nye, må vi framleis bruka tid og krefter på å tilpassa organisasjonen til den økonomiske situasjonen vi er i, utan å driva rovdrift på tillitskvinner. Ei stor utfordring, men eg er optimistisk. Landsmøtet i 2010 gjorde viktige vedtak, noko må justerast, og vi må finna ein god veg vidare inn i neste hundre år!

Røynsle i K&F:

entralt har eg vore med i sentralstyret sidan 2007, i 2009-10 som nestleiar. Har hovedansvar for forbundets nettsider, leiar i Prinsippprogramkomiteen, lotteriansvarleg fleire år. Sonekontakt på kretsbasis. Dei fleste verv i laget, no kasserar, aktiv i Torsdagstreffet, starta Strikkekafeen i Åsane. Deltok no i arbeidet med å få i gang "kulturmestringssenter" for innvandrarar, spesielt kvinner og born, der laget er tungt involvert.

Nasjonal føde- og lokalsykehuskonferanse i august i Lofoten

En lokal aksjonsgruppe i Lofoten har tatt opp spørsmålet om fødetilbudet for kvinner i nord. I forbindelse med deres aksjon arrangerte de en nasjonal føde- og lokalsykehuskonferanse i august på Leknes i Lofoten. Her var innledere fra kommune, lokalsykehus, kvinner med sine fødehistorier, fra Universitetssykehuset i Nord-Norge, fra helseregion Nord og fra departementet ved statssekretær Robin Martin Kåss. I tillegg var forbundsleder invitert til å holde innlegg med utgangspunkt i forbundets syn.

Konferansen samlet 199 deltakere – flere av disse fra vårt forbund.

HER ER FORBUNDSLEDERS INNLEGG:

Norges Kvinne- og familieforbund har i alle år vært opptatt av spørsmål knyttet til kvinners helse. Videre har familien og familiens situasjon vært bærebjelker i vårt arbeid. Det har derfor vært meget naturlig for oss å arbeide med spørsmål knyttet til svangerskap, fødsels- og barselomsorgen. I vårt arbeid har også nærmiljø og saker som opptar innbyggere lokalt satt sitt preg på våre mange hundre lokallags arbeid. Som eksempler på dette kan blant annet nevnes arbeidet med innsamling av midler til mammografiapparater ved daværende sentralsykehus i Akershus og Sykehuset Asker og Bærum. Ikke sjelden har våre medlemmer skaffet tilveie nødvendig utstyr eller inventar til sykehusenes avdelinger. Dette har skjedd i tillegg til engasjement rundt jordmortjeneste i kommunene, etablering av helsestasjoner, bidrag til lokale fødestuer og bevaringen av disse.

Det er derfor naturlig for oss å gripe tak i den situasjonen som vi ser i dag både for fødestuer/fødeavdelinger og lokalsykehusene.

FØDETILBUDET

Kvinner gir liv til kommende generasjoner. De bør ha de aller beste forhold for sin samfunnsnyttige oppgave. Tilbudet til gravide og fødende kvinner er likevel ikke bra flere steder i landet. Når man nå legger ned lokale fødeavdelinger og fødestuer, opplever mange at tilbudet blir enda dårligere. Flyttingen til større sentrale fødeavdelinger har også medført spenning rundt spørsmålet om det er plass når fødselen skal skje. Videre er det i dag en debatt rundt hvor lenge en kvinne skal tilbys å være ved barselavdelingen etter fødsel. I gjennomsnitt ser vi ut fra innhentet informasjon at liggetiden i dag er 2 døgn. Men vi er kjent med debatten om at fødsel ikke er sykdom og således ikke har behov for så lang liggetid. Det har vært drøftet og drøftes ennå, at liggetiden skal kuttes ned til 8 timer for førstegangsfødende og 4 timer for flergangsfødende. Hva da med oppfølging med tanke på amming? Hva da med screeningprogrammet for nyfødte – dette skjer som kjent tredje døgn etter fødsel. Mange unge mødre opplever som førstegangsfødende seg usikre på situasjonen og sin nye rolle. Besøk av helsesøster hjemme etter fødsel blir viktig. Men ikke alle kommuner har lenger nok helsesøstre til at dette lar seg gjennomføre. Årsaken til dette skyldes enten mangel på økonomi til å ansette flere helsesøstre. Andre ganger skyldes dette mangelen på helsesøstre.

Videre kommer flere kvinner inn med rier, men blir sent hjem i påvente av fødsel. Dette skjer svært ofte av kapasitetshensyn. Det skjer like ofte i distriktene som utenfor Oslo, Drammen og andre større byer landet over.

Andre steder i distriktene oppholder kvinnene seg ved en hotellavdeling

mandag til fredag for så å måtte reise hjem til distriktet sitt for helgen da avdelingen stenger i helgene og så må de tilbake til byen mandagen i tilfelle det skal komme en fødsel. Dette er ikke bare en belastning for kvinnen, men også for hennes familie. Ikke alle fødende kvinner er førstegangsfødende. Dette betyr at de har barn som må ha tilsyn, hva med far og mulighetene for å være tilstede ved fødselen? Vårt flytting og bosettingsmønster har medført at mange familier i dag ikke har andre familiemedlemmer i nærheten som kan hjelpe og avlaste. I tillegg er dagens besteforeldregenerasjon yrkesaktive. Dette gjør at de ikke på samme måte kan stille opp som i tidligere tider. Dette må man også ta hensyn til.

Kontakten mellom det nye familiemedlemmet og andre søsken er viktig. Et nytt familiemedlem er ikke bare en viktig hendelse i foreldrenes liv, den har stor betydning for de andre barna i familien. Da blir lange avstander et hinder. I tillegg til de øvrige problemer avstanden medfører.

Ved nedleggelse av lokale fødestuer/fødeavdelinger vil avstanden til mer sentrale fødeavdelinger bli større. Ut fra informasjon vi har vil dette kunne dreie seg om 1,5 til 2,5 timers reise. Denne beregningen av reisetid er gjort med bakgrunn i normale forhold både med tanke på vær og føre. Vi har imidlertid mange steder i landet vårt store utfordringer med tanke på stengte veier på grunn av været – enten det er kraftig snøfall eller voldsomme mengder nedbør andre tider av året. Bare de siste dager har mer enn 40 viktige veier vært stengt daglig på grunn av været. Under slike forhold er det ofte heller ikke mulig å fly, slik at den fødende blir henvist til

fødsel der hun befinner seg. Selv om det skulle være ordinære forhold for transport, så skjer det fødsler under transporten. Vi har fått opplyst at det i 2009 dreide seg om tett oppunder 200 fødsler som skjer under transport. Med de til nå kjente og planlagte nedleggelser av lokale fødeavdelinger/fødestuer antas det at 3 – 500 flere fødende kvinner vil transporteres for fødsel. Hvor mange av disse vil ikke rekke frem før fødsel finner sted?

En viktig begrunnelse for å legge ned lokalt fødetilbud har vært at det er for få fødsler der slik at man ikke klarer å opprettholde kompetansen. Vårt spørsmål er – er kompetansen på fødsler hos ambulansepersonell bedre. Vil de få såpass mange fødsler at de har bedre kompetanse enn lokalt fødetilbud? Er forholdene i en ambulanse bedre enn ved et lokalt fødetilbud? Norges Kvinne- og familieforbund tror på ingen måte det. Vi tror snarere tvert i mot. Videre må det jordmor med for å følge? Hva om jordmor er på tur til sentral fødeavdeling med en fødende og en eller to kvinner til skal føde? Hvem følger da?

Ikke alle kommuner har nok jordmødre til å kunne dagens behov – hvordan skal de da kunne dekke et fremtidig behov ved transport til sykehus lenger unna. Reisen til den sentrale fødeavdelingen er kanskje 2,5 timer – men jordmor skal også tilbake. Altså opp mot 5 timer borte fra kommunen.

Vi ser også at kapasiteten ved de sentrale fødeavdelinger ikke er stor nok. Dette betyr at fødende avvises og henvises til andre sykehus. Ikke alltid får de tilbud om ambulanse og følgetjeneste og må kjøre selv i egen bil. Hva om de ikke rekker frem og fødselen skjer? Hvem har ansvaret dersom noe skjer og barnet får skader i forbindelse med fødselen? Så langt vi har brakt i erfaring gjelder da ikke Pasientrettighetsloven ei heller andre lover som kunne gitt familien nødvendig erstatning.

Hvor trygg sjåfør er en blivende far med en fødende ektefelle/samboer ved sin side eller i baksetet?

Selv fra Oslo meldes det om for få jordmødre noe som skaper problemer med tanke på kapasitet. Utfordringen er at en aldri vet akkurat når en kvinne skal føde. Dette gjør at bemanningen noen ganger kan synes å være for stor. Ved å slå sammen avdelinger har man oppnådd en redusert bemanning samlet sett. Problemet er at det også har redusert kapasiteten. Noen ganger kommer disse sakene i media – vi frykter at dette bare

er noen få av flere saker. Ikke alle orker å ta dette opp i etterkant. Hverdagen krever sitt. I tillegg er fødselen over, man har andre ting å ta tak i og troen på at det nytter å ta saken opp, er ikke like sterk hos alle.

LOKALSYKEHUS

Vi har aldri brukt mer penger på helsetjenester og sykehustilbud i landet vårt enn nå har vi hørt statsråden si. Vi betviler ikke dette. Vår oppfatning er imidlertid at mye av dette har gått til omstillingsprosesser og omorganiseringer i tillegg til navneskifter m.m.

Sykehusene behandler flere pasienter, men vi tror at reinnleggelser skjer stadig oftere. Pasienter som henvises for innleggelse opplever at de blir vurdert og sendt hjem, eldre sendes hjem til sikre forhold før alt er avklart i kommunen. Kommunene sliter med økonomi og vi lever lenger i dag og årskullene er større. Dette medfører et kapasitetsbehov. Sammenslåing av sykehus viser seg å medføre redusert kapasitet. Helseregionene sliter økonomisk og dette medfører at det ikke alltid lar seg gjøre å ha et tilbud som dekker det faktiske behov. Resultatet blir strengere prioritering for innleggelse og korridorpasienter.

Videre medfører sammenslåingen en veldig fokusering på bygging av nye sykehus. Dette koster – og vi er av den oppfatning at dette gjør at helseforetakene ikke akkurat styrker sin økonomi. Helse Midt-Norge og debatten rundt sykehus her er et godt eksempel på dette.

I forbindelse med Samhandlingsreformen nevnes det at kommunene skal opprette døgnbemannede enheter som skal ivareta akuttfunksjoner. Sett med våre øyne må dette bli et annet ord for lokalsykehus. Vi stiller oss derfor veldig undrende til den nedleggelse som synes å komme i distriktene i dag.

Fagmiljøene understreker behovet for en definisjon av lokalsykehusene skal være og hvilke funksjoner de skal dekke. Vi ser at dette er nødvendig – da blir det mulig å planlegge noe. Vi tror ikke befolkningens behov rundt omkring er så ulik at dette er definisjoner som må gjøres lokalt. Skal man sikre et helhetlig og enhetlig helsetilbud til hele landets befolkning, må det en slik definisjon på plass. Da vil det også være mulig for kommunene og helseforetakene å starte planarbeidet for gjennomføring av Samhandlingsreformen.

Har så alt dette med kjønn å gjøre?

Fødsel er uten tvil kvinneverelatert. Det er kvinnene som føder. Så er det slik at ikke alle kvinner har krefter eller orker å ta opp kampen. Når fødselen er over er det nok å henge fingrene i. Og vips så går tiden – og ingen orker kampen. Dermed rammes kvinnene. Derfor er denne konferansen og dette engasjementet så utrolig viktig. Det er den gravide eller den kvinnen som nylig har født som vet hva dette dreier seg om – hun vet dette med reise og avstander, utrygghet og manglende forutsigbarhet.

Selv dyra våre har bedre vern i forbindelse med svangerskap og fødsel – drektige kyr kan ikke transporteres rundt.

Men spørsmålene som denne konferansen reiser har ikke bare med kjønn å gjøre. Det har med vilkårene for å sikre bosetning også i distriktene. Dersom vi ønsker at folk ikke bare skal bo i byene, må vi legge forholdene til rette for det. Da er sykehustilbud/helsetilbud viktig.

Vi er beviste når vi plasserer statlige bedrifter – det legges flere slike virksomheter utenfor de mest sentrale deler av Østlandet. Sykehustilbudet – nei det legger vi til byene.

Har vi tenkt tanken at i stedet for å flytte pasientene hele tiden, så kunne vi kanskje flytte fagpersonellet?

Det brukes nemlig i debatten at sentrale enheter er viktig for å sikre fagmiljø og et godt tilbud.

SLUTTKOMMENTAR

Med de tiltak som allerede er varslet og som vi ser både med tanke på fødetilbud og nedleggelse av lokalsykehus, så er vi bekymret.

Vi tror at dersom denne utviklingen fortsetter vil man kunne oppleve at dette med regionale helseforetak og sentrale enheter, kan bli en endring som flere og flere vil reversere.

Videre har vi store problemer med å se forskjellen mellom døgnbemannet kommunal enhet for å gi akutttilbud og et lokalsykehus, annet enn at døgnbemannet enhet kan være i alle kommuner. Ikke alle kommuner har lokalsykehus. Sett fra vår side mener vi derfor at dette vil medføre økte utgifter, dog ikke over statlige budsjetter. Men økte utgifter betyr økt økonomisk belastning.

Vi anmoder derfor om at regjeringen nå stanser all nedleggelse av lokale fødeavdelinger/fødestuer og lokalsykehus.

ELISABETH RUSDAL
FORBUNDSLEDER
NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

Kunnskapsminister Kristin Halvorsen
Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Oslo 16. juli 2012

Tilbud om mat i skolen

Vi er gjennom oppslag i Bergens Tidende kjent med at Kjøkkelvik skole i Bergen kommune fra høsten av skal tilby varm lunsj til sine elever. Videre at skolen også kommer med et tilbud om frokost. Dette finner vi meget prisverdig. Det gleder oss selvsagt at Hundsund skole i Bærum har vært en inspirasjonskilde til prosjektet. Dette tilbudet drives av et av vårt forbunds 250 lokallag; Snarøya kvinne- og familielag.

Det å tilby en varm lunsj er vi sikre på vil bidra til enda bedre læringsmiljø ved skolen. Frokosttilbudet er trolig et forgangsprosjekt i landet vårt. Vi ser med spenning frem til å høre om også dette tiltaket vil gi resultater for skolen.

Norges Kvinne- og familieforbund er opptatt av å sikre gode læringsmiljøer for elevene. Videre er vi opptatt av kosthold og ernæringsspørsmål. Vi tror at gjennom god og riktig ernæring vil elevenes evne til å ta til seg kunnskap øke. Dette vil bidra til økt kompetanse og kunnskap hos den enkelte. Så ved å bruke midler på nettopp dette i skolen, kan økt kunnskap hos elevene bli gevinsten. Da er det ikke sikkert at det blir nødvendig å øke undervisningsdagen i skolen. Vi er som organisasjon bekymret for den allerede lange arbeidsdagen som dagens elever har. Vi er ikke overbevist om at økt undervisningstid, vil gi den ønskede effekt som kan være grunnlaget for å øke undervisningstimetallet.

Vi tror at tilbud om varm lunsj i skolen er noe som i særdeleshet vil kunne være av betydning i de deler av landet der elevene har lengre reisevei til/fra skolen.

Vi har med glede notert oss utdanningsdirektøren Kjellbjørg Lundes uttalelse om at direktøren deler vårt syn på gevinsten av varm lunsj i skolen. Dette fremkommer i artikkelen fra Bergens Tidende 3. juli d.å. Vi legger ved en kopi av artikkelen.

Vi er klar over at vi også tidligere har påpekt betydningen av varm lunsj i skolen overfor ulike deler av regjeringen. Vi håper nå at kunnskapsministeren vil se nærmere på dette i et læringsperspektiv. I og med at det flere steder har vært ulike tilbud om lunsj i skolen, ville det nå etter vårt syn være på tide med en undersøkelse av tilbudet og omfanget av dette. Videre burde det i samme undersøkelse sees på effekten for læringsmiljøet. Vi har skoler i dag som har hatt tilbud om varm lunsj i skolen i en del år.

Norges Kvinne- og familieforbund deltar gjerne i debatt rundt dette spørsmålet.

Med vennlig hilsen
Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Vedlegg

Adresse:
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99

E-post:
post@kvinneogfamilie.no

Bankgironr.:
6034 05 07102

Org.nr.:
974 804 271

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Ansøkningsnr.	320	Dato	08.09.12	Ansøker	11.9
Saksbehandler					
Besvart		Sign.			
P. nr.		Sign.			
Til offentlig etting		Dato		Sign.	
1. SS/OS					
2.					
3.					

Norges Kvinne - og familieforbund
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
12/3737

Dato
05.09.2012

Henvendelse om skolemat

Takk for brevet om tilbud om skolemat for elever i grunnsopplæringen.

Jeg synes det er positivt at Norges kvinne- og familieforbund engasjerer seg lokalt og nasjonalt for at elevene skal få en god skolehverdag og best mulig utgangspunkt for senere yrkes- og samfunnsdeltakelse.

Allerede i 2006 ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på ulike modeller for skolemåltid og foreta kostnadsberegninger. Rapporten "Skolemåltidet i grunnskolen - kunnskapsgrunnlag, nytte- og kostnadsvirkninger og vurderinger av ulike skolemåltidsmodeller", ga en bred gjennomgang av dette feltet og dannet grunnlaget for regjeringens videre politikk. Senere har det også blitt gjennomført en større kunnskapsgjennomgang om av SINTEF på bestilling fra Nordisk Ministerråd om sammenhengene mellom læring og ernæring.

Skolemåltidet og elevenes ernæring er et spørsmål som har engasjert meg over lang tid. Imidlertid er innføring av et varmt måltid mat svært kostnadskrevende, og må veies opp mot andre behov i skolen.

Med hilsen

Kristin Halvorsen

Postadresse: Postboks 8119 Dep, 0032 Oslo
Kontoradresse: Kirkeg. 18 Telefon: 22247403 Telefaks: 22242764
Org. nr.: 872 417 842

Maten er I boks!

Et gjennomsnittlig norsk barn spiser 3500 nistepakker fra de starter i barnehagen til de er ferdig med grunnskolen. I det siste har matpakkebloggere og matkokebokforfattere kommet med en helt ny trend som har forandret tankegangen vår.

TEKST: LINE KONSTALI
FOTO: PRESS FORLAG

Susanne Kaluzas bok «I boks» solgte så godt de første ukene boken ble lansert for markedet at forlaget Press måtte trykke den i nytt opplag. Matpakkemødrene mottar en del kritikk for såkalte «designermatpakker.»

HUSMORPRESS OG BORTSKJEMTE BARN

Skribenten Martine Aurdal kaller det hele et «husmorpress» i artikkelen «Idealkvinnen» for Dagbladet. «La matpakkemødrene være i fred» var motsvaret fra Frøy Gudbrandsen i Bergens Tidende. Hun mener matpakkehobbyen først og fremst er en harmløs hobby på lik linje med å samle på frimerker eller fotballkort.

Damene bak de kule matpakkene kritiseres også av mange ernæringsfysiologer for å skape luksuriøse forventninger for dagens barn. Det er liksom ikke greit med grovt brød og gulost lenger. Nå kommer barna til å

forvente hjerteformet egg, kjøttpålegg laget som rosetter og frukten dandert i en stjerneboks. Ernæringsfysiologene har absolutt et poeng, men jeg savner den gode debatten om hvorfor Norge er et av få land i Europa som fortsatt tyr til den kjedelige matpakken. At noen kommer med innspill om hvordan matpakken både kan bli næringsrik og mer spennende, ser jeg som positivt.

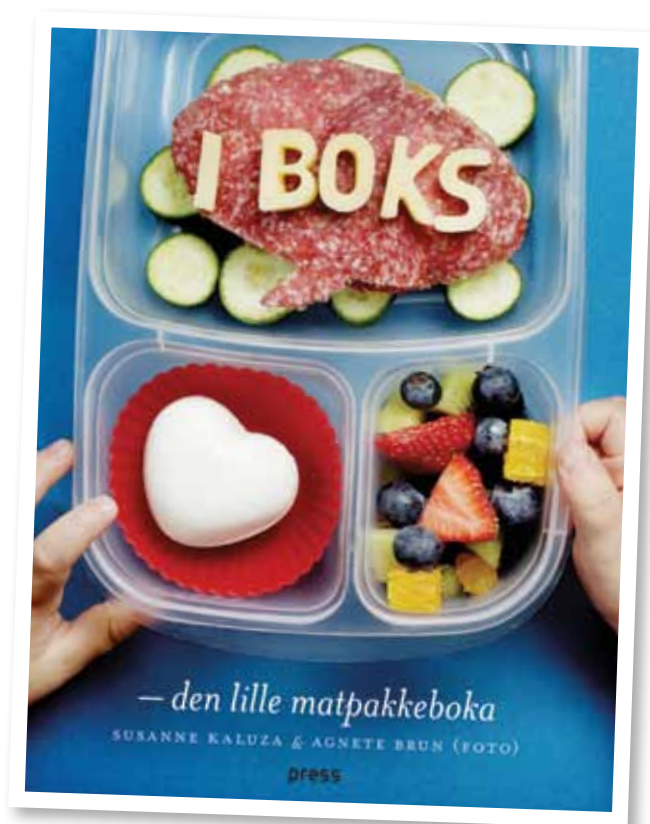
SUNNE TIPS TIL FORELDRE I TIDSKLEMMEN

Etter å ha lest litt i kokeboken «I boks» av Susanne Kaluza har jeg selv funnet mange kreative og morsomme tips. Ved første øyekast kan matpakkene virke både overdådige og tidkrevende, men det er ikke poenget at du skal kopiere alt hun gjør heller.

Etter en uke med innkjøring for minsten i barnehagen har jeg observert at matpakketrenden har kommet sterkere med årene. Det er en forskjell fra da de to

eldste gikk i barnehage. Barna har både med seg rester fra gårsdagens middag, pastasalat og annet godt. Noen har også fine, søte hjerteformer å legge maten i. Ingen av matpakkene ser like fancy ut som Kaluzas, men det gjør heller ikke middagen etter å ha prøvd Hellstrøms kokebok.

Norges Kvinne og familieforbund har i flere omganger gått ut i mediene og fremmet saken om skolemat for alle norske skolebarn. Vår argumentasjon går blant annet ut på at dagens barn ikke får nok næringsrik mat og at dette vil få store helsemessige konsekvenser for samfunnet vårt. Matpakkemødrene kommer med et alternativ der både frukt, grønt og middagsrester er en del av barnas lunsj. Dette vil på sikt forandre våre holdninger til hva en god matpakke er og det bør de få honnør for.

Matberg blir til søppelberg

Vi kaster mer mat enn noen gang. Det er på tide å snu utviklingen!

TEKST: KARI LØVENDAL MOGSTAD
FOTO: ANNE DUBRAU

Jeg har vært på bærtur i dag, og skogen bugnet av deilige blåbær. Jeg har ofte tenkt på og lurt på hvor mange tonn gode og fine bær som råtner hvert eneste år i skog, mark og fjell, og at det er masse uutnyttede naturressurser som ligger der uten å bli brukt. Dette er en naturlig del av "livets gang" og økosystemet. Verre er det å høre at amerikanerne kaster 40 % av maten de produserer hvert eneste år!

KASTER BANANER MED BRUNE FLEKKER

Det er kvalmende å tenke på hvor mye helt bra og fersk mat som går rett på søppeldynga, år etter år.

Verst er det med frukt og grønt, der omlag 50 % (!) blir kassert; matvarer som er helt fine og spiselige. Går man i et amerikansk supermarked, så ser fruktdisken og eplene like fine og "rynkefrie" ut som mange av damene som går og handler der. Ikke en brun flekk på bananene eller uregelmessighet på pærer eller tomater; da er det rett i søpla.

Verden er blitt et forkvaklet sted. Vi blir stadig flere, i rakettfart, og det er stadig flere munnar og mette. Stadig flere områder blir tatt i bruk til matproduksjon; regnskog blir hogget ned for å bruke jorden til kvegfôr, og vi skysser billig biffkjøtt jorden rundt, og sender norsk fisk til Kina for å komme tilbake som fiskepinner.

Vi syns liksom at det er ille i USA, forbrukersamfunn nummer 1. Men forskning viser at vi dessverre ikke er særlig mye bedre her i Norge eller Europa heller. Vi kasserer omkring 25 % av maten vår, noe som tilsvarer 300 000 tonn hvert år! det er nok til å mette fem millioner mennesker i et år.

Dette er mat som kunne ha vært spist uten noen risiko.

HVORFOR ER DET BLITT SÅ ILLE?

Jeg har vokst opp med en mor som alltid var

flink til å utnytte rester og som alltid sa at vi ikke fikk kaste mat. Jeg husker spennende restemiddager med glede, mens jeg nå ser en tendens med mine egne barn at de rynker litt på nesen når vi skal spise rester. Det er ikke populært...

Vi har også en tendens til å rynke på nesen ganske kjapt dersom brødet er litt tørt, eller frukten er blitt litt "slapp i fisken". Tørre kanter på osten liker

vi heller ikke, og får spader dersom vi ser at "best før"-datoen er i ferd med å passeres.

Vi er blitt nokså hysteriske i forhold til disse tingene, og grunnet god økonomi og gode tider, så kan vi tillate oss å kaste det i søpla, og gå og kjøpe nytt, i stedet for å raspe den litt tørre osten, steke opp maten som er i ferd med å nå "datoen", eller godta at bananer gjerne har litt brune flekker.

- Livsviktig at vi bryr oss

Mange av oss vil før eller senere i livet oppleve at familie, venner, naboer eller kollegaer blir utsatt for en unormal hendelse i form av ulykker, brå og uventet død, alvorlig sykdom, samværsbrudd, tap av arbeid eller eksempelvis mobbing. Mennesker i krise trenger nærhet og omsorg, med andre ord noen som bryr seg.

TEKST: JAN ERIK THORESEN FOTO: ISTOCK

Mange opplever det som vanskelig å nærme seg et menneske i krise.

- Dette er foranledningen til at KFB har utarbeidet kurset "Psykisk førstehjelp". Og så vet vi at mange opplever det som vanskelig å nærme seg et menneske i krise. En kan kanskje føle seg usikker på hva en skal si og være redd for å si noe feil. Frykten for å gjøre noe galt kan gjøre at en rett og slett lar være å ta kontakt selv om en føler med den som lider. Selve kjernen i kurset er å gi en grunnleggende innføring i det å tørre å ta kontakt, hvilke psykiske og somatiske situasjoner som kan oppstå og hva en som medmenneske kan bidra med, forteller Hanne Garder.

POSITIVE TILBAKEMELDINGER

I 2010 søkte KFB, gjennom Kvinne og

familieforbundet, Extra Stiftelsen om midler til å gjennomføre kurs i "Psykisk førstehjelp" fem ulike steder i landet i løpet av 2011. Prosjektet fikk navnet "Psykisk førstehjelp - omsorg i hverdagen". I forkant hadde KFB gjennomført to pilotprosjekter; å arrangere kurset over to dager med plenumsforedrag og gruppearbeid og en type arrangement over flere kvelder.

- På denne måten fikk vi prøvet ut to alternative muligheter. Begge vise seg å fungere bra. Det dreier seg om å velge det som passer best for en lokal arrangør. I søknaden om prosjektmidler hos Extra Stiftelsen valgte vi å legge oss på en gjennomføring over 2 dager

i 5 fylker. Tilbakemeldingene fra kursdeltakerne var udelte positive. Ikke mindre enn 110 deltakere fikk kursbevis. Kursene var åpne for alle. Naturlig nok var det store flertall av deltakere fra KFBs medlemsorganisasjoner, opplyser Hanne Garder.

Forberedelser og gjennomføring av kursene var et samarbeid mellom KFBs sekretariat og de regionale KFB-fora.

– Kursenes varighet omfattet 14 timer og vi skaffet til veie profesjonelle veiledere. Det kunne være en prest, en psykiater, en psykiatrisk sykepleier, en lege, en helsesøster eller annet kvalifisert personale. Veiledernes faglige bakgrunn varierte fra sted

til sted, avhengig av hvem som var tilgjengelig og motivert for oppgaven. Heftet "Psykisk førstehjelp ved katastrofer, ulykker og kriser" dannet utgangspunktet for undervisningen, forklarer KFBs daglige leder.

– Kursopplegget omfattet tre hoveddeler. I den første delen tar en for seg definisjoner av begreper som katastrofer, kriser og traume og hvordan en kan gi psykisk førstehjelp i akutfasen. I del 2 lærer en om bearbeiding av reaksjoner som kan oppstå ved kriser og hvordan en kan legge en plan for håndtering av kriser. Den tredje delen av kurset omhandler sorg og sorgreaksjoner både hos barn

og voksne og en fordypning av temaet nyorientering, forklarer Hanne Garder.

GODE MEDMENNESKER

– Det hele dreier seg om å skolere KFBs medlemmer og andre interesserte slik at de skal føle seg trygge på å gå inn i sorg- og krisesituasjoner som gode medmennesker. Kurset i "Psykisk førstehjelp" motiverer deltakerne til å bry seg, stille opp, være til stede, være en god lytter og vise empati. Ofte kan det være lettere for den som lider å snakke med et menneske som ikke er en profesjonell fagperson, men det er selvsagt ikke meningen på noen måte å overta rollen til det profesjonelle helsevesen. Fra psykologer, psykiatere og preseter har vi bare fått positive uttalelser og at medmennesker som bryr seg er en svært verdifull ressurs, forteller Hanne Garder.

ALT ER TILRETTELAGT

Kurset "Psykisk førstehjelp" er vel utprøvd. Det er laget en egen kursmappe med veiledning og tips til hvordan man kan komme i gang på det lokale plan.

– Kurset er beregnet på deg og meg. Alle medlemmer i Kvinne- og Familieforbundet burde være opptatt av å være gode medmennesker i en tid da stadig flere, det være seg barn som voksne, sliter med små og store problemer i hverdagen. Å vise omsorg – det er det det dreier seg om. Det er ikke vanskelig å komme i gang. Hjelp og veiledning gis av KFBs sekretariat. Jeg ser at stadig flere ser verdien og nødvendigheten av å engasjere seg. De som er kursdeltakere blir selv inspirert til å sette opp kurs på sine respektive hjemsteder. Dette er noe våre kretser må ta tak i, påpeker Elisabeth Rusdal.

Sentralsyret er så begeistret for kurset at de har meldt "Psykisk førstehjelp" som kandidat til Extra Stiftelsens hederspris "Gullegget". Som ikke det er nok har Extra Stiftelsen valgt ut "Psykisk førstehjelp" som ett av i alt tre prosjekter som nå er med i en Facebook-kampanje. Hensikten er at publikum kan "stemme" på hvilket prosjekt de synes best om. Ved å klikke på "Liker" vil det bli generert 10 kroner til fortsatt drift av kurset.

– Dette er en betydelig anerkjennelse og en sterk understrekning av hvor viktig det er å hjelpe medmennesker i krise. Ikke nøl – klikk og ta en beslutning om å sette opp et kurs, oppfordrer Elisabeth Rusdal.

Når en soldat reiser ut i internasjonale operasjoner - *sitter det noen igjen hjemme*

Vi har en sønn som har vært i Forsvaret noen år. Han har hele perioden vært stasjonert i Nord-Norge. Det var selvfølgelig rart da han gikk inn i Forsvaret og fra dag en reiste så langt hjemmefra.

Vi hadde god kontakt, men samtidig hadde vi ikke lengre den tette daglige kontakten. For foreldre er dette det første skrittet på veien som minner oss om at vi bare har barna til låns. Etter det første året fikk han egen leilighet og egen

husholdning. Da feriene kom var det ikke bare mor, far og søster han gledet til å se. Hjemme ventet også annen familie, kjæreste, venner og reiser. Dette er en naturlig del av livet. Som foreldre var vi glad for å se litt til gutten vår. Vi var

glad for at han trivdes så godt og var den glade gutten vi kjenner både hjemme og nordpå.

Etter at han hadde vært nordpå en tid begynte vi hjemme å bli urolige for at en tjeneste internasjonale operas-

joner skulle begynne å friste. Vi fikk forståelsen av at mange av kollegene søkte seg til tjeneste i Afghanistan. Jeg sier "urolig for" med bakgrunn i at jeg tviler på at det er mange foreldre som ønsker at barna deres skal reise for å tjenestegjøre til land som er i krig. Gjennom vårt medlemskap i NATO forpliktet vi oss til å delta i internasjonale operasjoner, så noen må jo reise ut.

Som sagt var vi hjemme urolige. En ganske alminnelig fredag ringte vår sønn fra nord. Han fortalte at han hadde sendt inn en søknad på internasjonal tjeneste høsten før. Etter første inntaksrunde var han ikke med. Utpå nyåret ble det gjort endringer de trengte en mann til med den kunnskapen vår sønn besitter. I og med at han fikk så sen beskjed hadde han kun en uke på seg før han skulle møte i ny leir for opplæring. Den uken måtte han bruke til å avslutte jobben sin og pakke sammen sakene sine. Å få denne telefonen ble et sjokk for både min mann og meg.

I ettertid skjønner vi at vi må ta vår del av ansvaret for hvordan vi ble informert om denne utenlandstjenesten. Da vi forsto at mange kolleger søkte seg ut, hadde vi et par samtaler med ham. Vi sa klart fra at vi ville sette svært dårlig pris på om han i det hele tatt vurderte det som "litt" aktuelt. Med dette hadde vi ekskludert oss selv fra en åpen dialog om denne utfordringen. I all vår kjærlighet til våre barn er det ikke alltid lett å se rekkevidden av hvordan vi som foreldre ordlegger oss. Dette er nok en felle de fleste foreldre, velmenende, kan gå i. Den dagen vi fikk telefonen fra vår sønn klarte vi selvfølgelig ikke å se denne relasjonen. Jeg kjente alt stivnet inne i meg. Det var vanskelig å holde sinnet tilbake samtidig som jeg kjente at jeg ble iskald. Samtalen ble avsluttet raskt med en stemning som var uhyggelig og vond.

Utover kvelden kjente jeg at sinnet, skuffelsen og redselen vokste. På den tiden hadde jeg også en jobb som krevet mye av meg. Det var ikke "rom" til forstyrrelser og utfordringer som tok min oppmerksomhet. Min reaksjon ble da å skyve vår sønn fra meg. Han var hjemme flere helger i tiden fra han fikk beskjed om at han skulle reise til han reiste. Jeg snakket knapt med ham. Ikke ville jeg snakke med andre om mine følelser

heller. Jeg var nok ganske redd for å slå sprekker i det skallet jeg var i ferd med å bygge opp.

Noe av vendepunktet kom etter en familiedag i leir før soldatene skulle reise. Her var soldatene med foreldre, besteforeldre, søsken, koner, menn, kjærester og barn samlet. Vi opplevde mange ulike offiserer og deres tilnærming til oppdraget som sto foran oss. Noen var ydmyke i forhold til hva dette gjorde både med soldatene og oss som skulle sitte igjen hjemme. Andre var nok noe mer oppstemt av at det nærmet seg avreise. Spesielt følte vi at det ble to veldig sterke opplevelser denne dagen. Det var mange mennesker tilstede og i en pause sto vi i gangen og så på at soldatene som skulle reise gå opp trappen for å ta det offisielle bildet. Et bilde ingen ønsker at det skal bli brukt for. Det var presten som avsluttet dagen. Blant annet snakket han om hvordan vi ville bli varslet hvis vår kjære ble skadet eller drept. I tillegg la presten vekt på at det var spesielt tungt for koner, menn, kjærester og barn når deres kjære reiste av gårde. Vi som satt der som foreldre følte denne rangeringen både sårende og vond.

De siste to ukene før avreise hadde vår sønn fri og i den tiden bodde han hjemme hos oss. Heldigvis klarte jeg å åpne blikket mitt noe. Jeg tok noen dager fri og noen kortere arbeidsdager. Vi fikk

brukt tiden til å snakke sammen. På mange måter vil jeg si at det var vår sønn som var den voksne av oss. Han forsto meg, han trøstet meg og han holdt rundt meg. Jeg tror ikke vi har snakket så åpenhertig sammen noen gang. Det gjorde godt og jeg kan med sikkerhet si at å si ha det til ham den dagen han reiste ble lettere. Selvfølgelig var jeg fortsatt redd, men jeg visste også at han var en voksen mann som tok sine egne beslutninger. Jeg har tenkt så mange ganger i ettertid på hva jeg ville utsatt både han og meg selv for hvis han hadde blitt skadet i løpet av det halve året han var ute. Vår sønn kom fysisk uskadet hjem etter sitt halve år i Afghanistan.

2011 ga meg nye perspektiver i livet. Jeg lærte og fikk føle på mange nye sider. Jeg tok også litt tak i mitt eget liv. Som jeg skrev tidligere hadde jeg en jobb som tok all min tid og oppmerksomhet. Etter at jeg fikk oppleve hva det faktisk gjorde både med meg og resten av familien avsluttet jeg dette arbeidsforholdet i 2011. Det er viktig å ha en jobb man synes er spennende og morsom. Men det er like viktig å føle at man har tid og overskudd igjen til de rundt deg.

Jeg håper at jeg med disse refleksjonene og tankene kan være med å bidra positivt til andre i samme situasjon. Vi er bare mennesker og det er viktig å huske på. Det er lov å reagere. Men det er likevel viktig for alle å klare å vise kjærlighet og omtanke i denne litt uvirkelige situasjonen.

STØTT VÅRE SOLDATER / SOLDATMØDRE

Det er dannet en kampanje som heter Støtt våre soldater for å sette fokus på den innsats som soldater i inn- og utland gjør for oss og fedrelandet. Norges forsvarsrelaterte organisasjoner, som Kvinners frivillige Beredskap, støtter denne foreningen, da den er dannet for å "få alle grupper i befolkningen til å vise at de støtter og anerkjenner valget av å trekke i uniform- uansatt HVOR"

de tjenestegjør. Det er mennesket i uniformen du støtter!!

Soldater sendes til farlige områder, og med livet som innsats, står de på for å bedre situasjonen for de som er utsatt for kriser og krig.

Mange kvinnelige soldater gjør en kjempeinnsats, ofte på et annet plan enn de mannlige, da en kvinne/ mor kan få mer kontakt med likesinnete.

Det er imidlertid alltid familie hjemme, som stadig lever i uvisshet om hva som skjer med deres nærmeste.

Vi i K&F's Beredskapsutvalg ønsker nå å formidle, gjennom artikkelforfatteren, hvordan det kan føles for en mor å sende sønnen sin til farlig område.

Støtt våre soldater gir ut en brosjyre hvor du kan lese mer om hva de står for, selger pins, bilmagneter, sløyfer, headover, wrap m.m.. Gå inn på stottvaaresoldater.no

Bomull til besvær

Bomullsproduksjon fører til enorme miljø – og helseskadelige konsekvenser. Likevel vies bransjen lite oppmerksomhet når det gjelder etisk handel. «Det er viktig at vi som forbrukere bruker makten vår til å si fra!» sier Katvig-gründer Vigga Svensson i et seminar om bærekraftighet.

Tekst og foto: Line Konstali

Foto: Istock

Hvordan handle etisk

Her finner du noen tips dersom du vil være en etisk forbruker av bomullstøy.

1) KJØP KVALITETSKLÆR

Klær har varierende kvalitet. Kjøper du kvalitetsklær er det større sannsynlighet for at du blir fornøyd, og du vil kunne bruke plagget lenger før det må kasseres. Dyre klær er ikke ensbetydende med kvalitet, men klær av en viss kvalitet må man ofte gi litt mer for.

2) KJØP KLÆR MED MERKE

Svanen, EU-blomsten og GOTS sertifiserer hele produksjonsprosessen. Svanen og GOTS krever at bomullen er økologisk

produsert. Vær oppmerksom på at Fairtrade-merket og mange økologimerker viser at råvareproduksjonen (bomullen) er sertifisert, ikke hele produksjonsprosessen.

3) KLÆR KAN BYTTES OG ARVES

Barn vokser fort og klærne blir like fort for små. Dette kan fint gis videre slik at nye barn kan ha glede av klærne. Arranger gjerne bytteparty der flere samles og bytter klær i stedet for å kjøpe nye.

4) UNNGÅ IMPULSKJØP

Tenk nøye igjennom hva du kjøper og hvorfor. Trenger du virkelig 3 til prisen for 2 eller holder det faktisk med 1?

5) HANDLE KLÆR I BRUKTBUTIKKER, LOPPEMARKEDER OG I BUTIKKER SOM HAR EN ETISK OG MILJØVENNLIG PROFIL.

BOMULL SKADER KVINNER

I følge Initiativ for Etisk Handel står bomullsbransjen for 20 % av verdens samlede bruk av kjemiske plantevernmidler og 22 % av alle sprøytemidler. Hver 8. t-skjorte som produseres bruker 1 kg gift. Giften ødelegger grunnvannet og naturen i området den produseres. I følge Verdens Helseorganisasjon (WHO) dør om lag 20 000 mennesker og millioner blir skadet som følge av bruken av disse giftige midlene. Bomullsbransjen domineres av kvinnelige ansatte. Kvinner som arbeider på markene får pesticider direkte på huden. Dette skader ikke bare kvinnene selv, men også fosteret de bærer på dersom de er gravide. Disse menneskene lider av en grunn: for at vi skal få kjøpe klærne våre litt billigere og for at produsentene skal kunne tjene litt mer. Er dette rettferdig?

ETIKK ER FREMTIDEN

I forbindelse med ettårsmarkering til den etiske butikken Vel Bevar, ble Katvig-gründer Vigga Svensson invitert for å holde foredrag. Vigga regnes i dag som den første av klesprodusentene på verdensbasis som har satt fokus på etikk i hele prosessen når det gjelder bomullsproduksjon. Hun har et bredt samarbeid med danske politikere og har fungert som rådgiver i Europaparlamentet og FN.

«Det er sterke kapitale krefter som råder i bomullsproduksjon. Politikere tør ikke gjøre noe i frykt for å miste velgere,» sier Vigga Svensson til ivrige tilhørere. Hun oppfordrer norske forbrukere til større bevissthet rundt etisk produksjon av bomull. «Enten vi liker det eller ei er det de frie markedskrefter som bestem-

mer om produktene produseres etisk eller konvensjonelt. Forbrukerne sitter inne med mye mer makt enn politikerne. Kjøp produkter som er etisk produsert, enten det er i små butikker eller i store kjeder.

NORSKE INNOVATØRER SATSER PÅ BOMULL

Gründeren Christine Aulie startet sommeren 2011 butikken Vel Bevar på Holtet i Oslo. Hun ønsker å bidra til "handel i riktig retning", ved å håndplukke leverandører som satser på bærekraftig produksjon, god design og kvalitet. I oppstartsfasen har hun lært mye om bomullens skadevirkninger. Et klesplagg som er produsert av bomull må vanligvis vaskes 20 ganger før alle giftstoffer er ute av plagget. Christine sier at kunnskapen hun sitter inne med har fått henne til å forandre også sine egne forbruksvaner. «Bomullsproduksjon skader mennesker i den 3. verden og fører til eksem, nedsatt fruktbarhet og andre negative konsekvenser for oss som bruker klærne. Dette har ført til at jeg ser etter klær som er produsert etter bærekraftige prinsipper.»

Hun innrømmer at det til tider kan være vanskelig. «I en travelt hverdag har jeg ikke så mye tid til å lete etter slike klær. Spesielt etter at sønnen min har vokst ut av det vi selger i butikken, hender det også jeg tyr til konvensjonell bomull, men jeg liker det ikke. Jeg håper generelt sett at tilgangen på butikker med mer bærekraftige leverandører blir større de neste årene. Og det er vi forbrukere som må etterspørre dette.»

I følge Aulie er det lite kjennskap til bomullsproduksjonens konsekvenser

blant folk flest i dag. «Flertallet av våre kunder det første halve året kjente ikke til at konvensjonell bomull inneholder mange kjemikalier. Nå vet de fleste av våre faste kunder om det, men generelt sett i befolkningen tror jeg det er lite kjennskap til dette.» Hun støttes av Eidi Ann Hansen i Grønn Hverdag: «Norske forbrukerne begynner å bli oppmerksomme på de store utfordringene ved bomullsproduksjon. Flere kjeder har introdusert kolleksjoner med økologisk bomull, men det er en lang vei å gå til vi har samme bevissthet om dette som vi har på økologisk mat.»

Marianne Vigneau er også en ivrig tilhører på seminaret om bærekraftig bomullsproduksjon. Selv er hun klesdesigner og har sin egen kolleksjon basert på gjenbruk av gammelt stoff. MA Garderobe lanserte sin første vår- og sommerkolleksjon i Paris i 2008. M står for Mariannne, A for Andrea, som er den andre designeren. «Garde robe» betyr egentlig «å ta vare på kjolen.» Damene bak selskapet gjør nettopp det. De henter fram gamle kjoler, gardiner, duker og annet tøy og produserer de vakreste kjoler til både små jenter og voksne kvinner. «Vi ønsket ikke å være en del av en forurensende og skadelig bomullsbransje da vi startet virksomheten vår,» sier Marianne. «Vi elsker å dra på skattejakt i bruktbutikker og loppe-markeder i jakten på det lille ekstra.»

Tilbakemeldingene fra kundene er gode og historien bak plaggene fascinerer mange, spesielt barna. «Barna synes det er gøy når vi forteller historien bak hvert enkelt plagg.»

Den største jobben er kampen mot Staten

Da Tor-Einar og Fernanda Hofset fant ut at sønnen Lucas hadde autisme fikk de vite av kommunen at de ikke hadde krav på omsorgslønn.

TEKST: LINE KONSTALI
FOTO: FAMILIENS PRIVATE

LUCAS VAR IKKE SOM ANDRE BARN

Lucas var en tilsynelatende velfungerende og blid gutt frem til han var halvannet år. Han hadde god kontakt med andre mennesker og fungerte fint sosialt. At gutten ikke hadde godt nok språk tolket foreldrene som et tegn på at han vokste opp i en tospråklig familie.

Det viste seg å være mer alvorlig enn som så.

«Lucas begynte å utvikle seg i en annerledes retning enn andre barn. Han sluttet å bruke ordene han allerede hadde, mistet kontakten med andre barn og fikk en innesluttet og lukket atferd. Han begynte å få en del typiske tegn til autisme. Det var en svært tung periode,» sier Tor-Einar. Han forteller også at de hentet en gutt i barnehagen som

ikke la merke til foreldrene og som lekte alene og eksklusivt.

LITE HJELP Å FÅ I NORGE

Lucas fikk autismediagnosen da han var 2 år og 9 måneder. De opplevde å bli møtt med et sviktende hjelpeapparat i Norge. «Rett etter diagnosen ble vi videresendt til et møte med en sosionom. Vi møtte en kvinne som viste oss lite interesse og som stort sett snakket om alt det vi ikke hadde krav på. For eksempel ble vi fortalt at vi ikke hadde krav på pleiepenger. Senere fant vi ut at det hadde vi, men da var det for sent. Fernanda hadde sagt opp jobben for å være hjemme og hjelpe Lucas. Da mistet vi retten til pleiepenger.»

Omsorgslønn var heller ikke enkelt å få. Etter å ha levert 6 maskinskrevne sider med dokumentasjon på hvorfor de mente at Lucas trengte å ha en voksenperson på fulltid hjemme, fikk de likevel avslag på første forsøk. Paret filmet derfor Lucas hjemme og ute i offentligheten for å bevise at sønnen hadde et ekstraordinært omsorgsbehov. En ny søknad, denne gangen på 7 maskinskrevne sider, ble deretter levert. Denne gangen gikk det bedre. De fikk innvilget 3000 kr. I tillegg klaget de på at hjelpestøtten på 1000 kr var for lav. Den fikk de også forhøyet til 2000 kr.

«Det er et enkelt regnestykke å se at 5000 kr i måneden ikke erstatter lønnen Fernanda hadde da hun var i full jobb.»

Det har også vært vanskelig for paret å få aksept fra folk flest da de tok Lucas ut av barnehagen. «Det er en allmenn mening om at barn har det best i barnehage i Norge i dag. Å velge dette velferdsgodet bort er ikke sosialt akseptert,» sier Tor-Einar.

FANT STØTTE BLANT LIKESINNEDE I USA

Etter å ha tatt et dyppdykk i nettsider,

bøker og brosjyrer om ulike behandlingstilbud for barn med autisme, reiste de til en foreldredrevet forening i USA som har et annerledes fokus på diagnosen enn det paret opplever her hjemme i Norge. «I denne foreningen lærte vi at barn med autisme i større grad må møtes på deres premisser. De autistiske trekkene er et symptom på at barnet opplever en verden det ikke klarer å mestre. Dersom voksenpersonene rundt barnet møter vedkommende i deres virkelighet, kan man få bedre kontakt og barnet kan igjen oppleve en positiv utvikling mot et bedre liv,» sier Fernanda.

Dersom Lucas synes det er morsomt å leke med et leketog skal voksenpersonen som passer ham finne et eget annet leketog og være med på leken. Når det etter hvert oppnås kontakt og tillit hos barnet med autisme, skal andre aktiviteter vises frem. Tor-Einar og Fernanda bruker mye tid ukentlig på denne form for kommunikasjon. De har også trent 4 andre voksenpersoner som kommer to ganger i uken og leker med Lucas. Paret hevder de kan se at leken har positiv utvikling på sønnen deres. «Språket utviklet seg fra ca. 40 ord uten mening til ca. 200 ord der han på en bedre måte klarer å kommunisere egne behov,» sier Tor-Einar.

Til sammen har paret brukt 600 000 kr på sin sønns helse. I sommer feiret de 4-årsdagen til Lucas. De følte denne dagen at gutten var mer kosete og i større grad kompetent under lek. Han snakker nå setninger på 4-5 ord og synger både på portugisisk og norsk. I tillegg er han glad i å lese bøker, kiling, hopping, tegning og fysiske leker. Dette er godt for foreldrene å se. «Vi har nå søkt barnehageplass på deltid, for vi tror han i større grad er i stand til å leke med andre barn nå enn før.»

VIKTIG MED HELHETLIG OG LANGSIKTIG BEHANDLING

Jarle Johannesen er informasjonskonsulent i Autismeforeningen. Han sier at foreningen ikke går ut og støtter et enkelt program nettopp fordi variasjonen blant barn med autisme er så stor og at det derfor bør vektlegges at alle har individuelle behov. «De individuelle tjenestene bør være preget av kontinuitet og i et livsløpsperspektiv. Det kan også være lurt å undersøke de ulike programmenes dokumenterte nytte.»

DETTE MENER NORGES KVINNE OG FAMILIEFORBUND OM OMSORGLØNN

«Folketrygden skal tilpasses kvinners vekslende mellom lønnet og ulønnet arbeid gjennom den yrkesaktive perioden, og ulønnet omsorgsarbeid skal defineres som arbeid i folketrygdsammenheng.»

- Vedtatt lov om omsorgslønn må følges opp av kommunene. Omsorgslønn må øremerkes i de kommunale budsjettene. Det må lages Nasjonale standarder for tildeling av antall timer og avlønning, etter vanlig regulativ.
- Reglene for å søke om omsorgslønn må gjøres kjent.
- Mulighet til videreutdanning / oppdatering av kompetanse for de som utfører omsorg opprettholdes på lik linje med de som ikke velger omsorgsarbeid i en periode.

LIKESTILLINGS- LYKKE

Kristin Briseid har skrevet en tankevekkende og utfordrende bok om likestillingskampen i dagens Norge.

TEKST: HELENE FREILEM KLINGBERG
FOTO: KOLOFON FORLAG

«Småbarnsforeldre kan ikke arbeide minst sju og en halv time daglig- slik det anbefales- uten at viktige verdier trues. De som har barn kan ikke alltid prioritere karriere. Kvinner lider under at dette forholdet ikke blir tatt alvorlig. Feminismens oppgave er å bringe dette frem i lyset- Å tegne opp en ny feministisk kurs. Å gjøre til virkelighet en ny drøm om noe bedre: et samfunn der ingen taper på at barn - eller andre mennesker- får den omsorgen de trenger. Denne konklusjonen har jeg trukket etter en oppdagelsesreise i det norske omsorgs- og likestillingslandskapet.»

Kristin Briseid er 39 år gammel, utdannet cand.polit med hovedfag i statsvitenskap og treårig sosialhøgskole. Hun er gift, mor til fire barn og jobber i full stilling i en statlig etat.

I arbeidet med boken har hun intervjuet en rekke mennesker. Noen er fagpersoner med kunnskap og innsikt innenfor de spesielle områdene hun ønsket å belyse. Andre er legfolk med erfaringer fra eget liv. Men det ligger også mye lesning bak prosjektet. Kildehenvisningene er i så måte imponerende. Det er også interessant at hvert av kapitlene inneholder sitat fra barnebøker. Med

MARGARET ENGER

Minneord

Plutselig kom meldingen om at vår kretsleder i Hålogaland krets Margaret Enger gikk bort 26. juni. Meldingen var noe uventet. Riktignok hadde hun vært alvorlig syk og operert og noen komplikasjoner oppsto. Men det er ikke mange dagene siden hun positiv og gledestrålende diskuterte neste sommers konferanse for våre søsterorganisasjoner i Norden som hun på vegne av kretsen tilbød seg at forbundet kunne holde i Bodø. Med glød og engasjement, slik Margaret var, snakket hun om steder vi skulle besøke og om tema "Kvinner i vinden." Slik skulle det altså ikke bli – at hun skulle få ønske oss alle velkommen til sin landsdel. Men i hennes ånd og med hennes tanker skal vi planlegge og gjennomføre arrangementet neste sommer.

Margaret Enger har hatt flere tillitsverv i forbundet vårt. Hun startet den gang vi het Norges Husmorforbund. Hun hadde ulike verv både lokalt og regionalt. Nå den siste tiden var hun både lagleder på Tverlandet og kretsleder i Hålogaland krets. Før dette satt hun flere år i kretsstyret.

Hennes verv og arbeid ga kunnskap, noe hun mer enn gjerne delte med sine medarbeidere. Hun glødet for forbundet og for sakene våre. Hun tok ansvar og så det i sin ledergjerning som viktig å bruke sine medarbeidere. Med kyndig veiledning, godt humør og en evinnelig stå-på-vilje – tok hun fatt på de utfordringene som kom i hennes vei. Hun var opptatt av at kretsen skulle vokse og at medlemmene i kretsen skulle trives med sitt medlemskap.

For oss i forbundet som ble kjent med Margaret vil hun bli husket som en positiv og optimistisk jente. En som sto på og arbeidet aktivt for forbundet og sakene våre. Den som fikk sine medlemmer aktive og engasjerte. Ved hennes bortgang har forbundet mistet en viktig medarbeider. Vi vet hun vil bli savnet i sitt område.

I disse dager går våre tanker til Margarets familie som har mistet et varmt, omsorgsfullt og positivt medlem. Vi er også takknemlige for at vi har fått gleden av å nyte godt av hennes kunnskap og bruke av hennes tid.

Vi lyser fred over hennes minne.

Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Gunn Evjen
Nestkretsleder i Hålogaland krets

dette ønsker hun å belyse viktige poeng og minne om hvor mye glede og refleksjon som kan komme ut av samværet med barn. Barnestemmene supplerer gruppen av kvinner og menn som ikke lenger vil akseptere at de minste barna skal ha åttetimersdag i barnehagen.

Det fins fagfolk med erfaringer som tyder på at det for mange kvinner er noe skadelig og skamfremkallende ved idealene om å kombinere omsorgsansvar med fulltidsarbeid og karriere. En del norske kvinner sliter alvorlig med å etterleve disse idealene. De skammer seg over ikke å takle noe de tror «alle andre takler». De opplever det som et høyst privat problem at de ikke takler det enorme krysspresset med kravet til lykke i ekteskapet og kravet til karriere i arbeidslivet.

I det øyeblikk kvinner forsøker å gjøre noe med situasjonen, for eksempel å kutte ned på lønnsarbeidet for å ha bedre tid til omsorgsarbeid hjemme, taper de pensjonspoeng, karrieremuligheter og økonomisk selvstendighet. De må også finne seg i å høre i mediene at

kvinner som gjør slik umulig kan ha tenkt gjennom konsekvensene, at de ikke vet sitt eget beste. Mange oppfatter Husmoren som en trussel mot likestillingen og kvinnefrigjøringen. Denne skepsis mot Husmoren bør vi ta alvorlig, skriver Briseid. De som ønsker å gi «husmorverdiene» større innpass i norsk kvinnesak, bør kjempe for løsninger som ikke er til fortrensel for «yrkeskvinneverdiene». Både kvinner og menn bør få tilbringe mer tid med barna sine uten skyldfølelse.

Hva skjer med mellommenneskelige bånd i et samfunn der idealet er fulltidsarbeid for alle? spør Kristin Briseid. Hun belyser de rådende mønstre og småbarns behov for voksentilknytning, ro og stabilitet. Det er viktig at små barn får knytte varige, følelsesmessige bånd til sine nærmeste omsorgspersoner. Kav og tidspress i tidlige barneår kan være helseskadelig.

Ifølge denne boken har også finansministeren uttalt seg fordelaktig om sekstimersdagen. Kanskje vil flere politiske partier følge etter?

I en avsluttende kommentar skriver Briseid:

De som ønsker et mer omsorgsvennlig samfunn, bør begynne å samarbeide på tvers av båsene med tanke på å stake ut en hovedretning som tilstrekkelig mange kan samle seg om. Personlig har jeg vanskelig for å se annet enn at en slik ny kurs må være en der hensynet til tid må gå foran hensynet til forbruksvekst. Dessuten må både hensynet til kvinners økonomiske selvstendighet og hensynet til omsorg og barns tilknytningsbehov bli ivaretatt. Og det må være en kurs der mannens omsorgsrolle blir vesentlig større. Men i et slikt nybrottsarbeid trengs det stor takhøyde og mye fri meningsutveksling.

GI TRIPP TRAPP til et barn du er glad i

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker og musikk rett hjem i postkassa. Her blir de kjent med Bibelens fortellinger, aftenbønner og mange fine barnesanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- ✱ For barn fra 0 til 12 år
- ✱ Ingen krav til minstekjøp
- ✱ Tilbud om 3 pakker årlig

GRATIS

Velg gratis gave

Du betaler kun 45,- for forsendelsen

Populær faddergave

Gynge
lite grann CD
Verdi 198,- • 0-3 år

Min
Godnattbok (tøy)
Verdi 168,- • 0-3 år

Kirkerottene DVD
Verdi 100,- • 3-7 år

DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP

TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget AS
Telefon 22 59 53 00 E-post ordre@iko.no

Flere velkomstgaver finner du på www.tripptrapp-klubben.no

Nordens Kvinneforbund's sommarkonferanse på Island

Konferansen vart arrangert i verdens nordlegaste hovudstad- Reykjavik 8. – 10. juni 2012. Ein stor flokk islandske kvinner var tilstades, i tillegg var det delegatar frå våre to søsterorganisasjonar i Finland, frå Sverige og frå Norge var vi 40 personar som fekk oppleve det varme fellesskapet som NKF gir oss.

TEKST: SONJA KJØRLAUG FOTO: SONJA KJØRLAUG

Tema på konferansen var: Kvinnene og kraften i samfunnet. Kvenfèlagets forbundsleiar Sigurlaug Viborg ønskte oss velkomne, la fram helsing frå Aktive Kvinner i Danmark som var lei seg for at dei ikkje hadde lukkast med å starte nytt forbund enda. Hildur Helga Gísladóttir leda oss gjennom konferansen.

Velkomsthelsing frå NKF President Elisabeth Rusdal.

Fantastiske foredragshaldarar, eit lydhøyrte publikum fekk høyre om tekstilkunst, designe og handverk. Tenk dykk å starte på eit broderi der stoffet er 46 m. langt. Unge og gamle broderer, dei sit 3 og 3 på kvar side av bordet. Vi fekk sjå nydelege prøver av historiske broderi. Foredrag om kvinnestyrte investeringar – idear – visjonar og fokuseringsskilnad. Vi skal

ikkje alltid tenke på å selje det vi tenar mest på, vi må vere bevisste på vår risiko, oversikt og open kommunikasjon er viktig. Det er flest menn som styrer finanskapital, har makt - og vil styre. Tenk over makta vi har til å forandre forvaltinga av våre pengar i ein familie, det er vi kvinner som bestemmer mest angående innkjøp av hus, klede og mat, den såkalla sosiale kapital.

La oss strekke grenser for kvinners handlefrihet. 1/3 av alle kvinner vert utsett for vold. – Er det akseptabelt? La oss tenke på at det går an å forandre holdninga og forbedre verden.

Prosjektet "Bara Gras" alkohol og stoffproblemer. Ett nasjonalprosjekt som starta i 2011. Bruk av ulovlege narkotiske stoffer truer også folkehelsa og velferd, en trussel mot samfunnet. Det er i dag 25 millionar menneske som er stoffmisbrukere (daglig bruk) i verden, 0,6 % av den globale befolkning.

Etter foredraga var det rundtur i byen med buss, vi besøkte Nasjonal Museet og hadde omvisning der, turen gjekk vidare til Laugardur, plassen der kvinnene vaska sine klær i de varme kildene før i tida. Litt butikkvandring vart det også tid til. Fredagen vart avslutta med middag og sosialt samvær hos medlemmene i laga rundt Reykjavik.

Lørdag fikk vi informasjon om ACWW's arbeid v/Europapresident Merja Siltanen. Una Maria Oskarsdóttir heldt foredrag om Sosial kapital, kvinneforeningsliv og sunnhet. Begrepet handler om dei

forhold den enkelte har til familie, venner, på arbeidsplassen, i foreninger, eller andre plasser. Det handler om kontaktar og felles nærvær. Det er viktig for vårt velvære at vi deltar i foreningslivet, vi styrker oss sjølve, mindre sjanse for at vi blir sjuke.

NKF President Elisabeth Rusdal hadde innledning til gruppearbeidet: Framtidsmål og framtid for NKF. Gruppearbeidet utløste mange gode ideer om vidare arbeid, for.eks. denne: Kva brukar vi tida vår til? Vi må prioritere, vi har alle 24 timer i døgnet, men ulike lønningar. Viktig at vi held på det nordiske språket som alle vi forstår. Gruppearbeidet vart presentert i plenum med etterfølgande paneldebatt.

Klokka 18 var vi pynta i vår finaste stas, mange hadde også bunad. Vi skulle på besøk til Islands president Hr.Ólafur Ragnar Grímsson i Bessastadir. Vi fekk flott mottakelse, håndhilste på presidentparet alle saman, vi vart servert hvitvin og kanapeer. Presidenten tok oss med på ein historireise om Island. Presidentparet gav seg god tid til oss og let seg villig fotografere. Elisabeth Rusdal overrekte Presidenten uttalelsen frå NKF konferansen med velvalgte fine ord. Eit stort høgdepunkt.

Ása Atladóttir var toastmaster under festmiddagen om kvelden. Dette var konferansen avsluttning, og som seg høyr og bør var det mange taler, sangar og vitsar. Eit stort augeblikk var det da Siv Warholm, eks. president i NKF overrekte

ordførarkjede til vår egen Elisabeth Rusdal som no er NKF's President i 4 år og skal styre over 70.000 medlemmer.

Ein vellukka konferanse var over. Takk til alle deltakarar frå Norge som var med oss. Neste år er det K&F-forbund som er arrangør. Konferansen blir i Bodø 14.-16. juni med tema: Kvinner i vinden. Info om den kjem etter nyttår, men kryss av datoen!

Uttalelsen frå konferansen, der første eksemplar vart levert til Islands President, så vart den sendt til dei nordiske lands regjeringar og Nordisk råd.

Nordens Kvinneforbund ønsker å rette oppmerksomheten mot den store energi og styrke som kvinner med kompetanse og arbeidsinnsats har spredd over hav og land for å utvikle vårt samfunn. Innovasjon i likestilling, i design – og det at kvinner er med som ledere innen finans, gir bra resultater for vårt samfunn. Frivillige kvinneorganisasjonar bidrar positivt i arbeid med å synleggjøre det at kvinner bidrar til bedre sosial kapital, betre helse og utvikling av dagens samfunn. Hvordan skulle våre samfunn ha sett ut og fungert om det ikke fantes noen kvinneorganisasjonar som bidro med sin frivillige innsats?

Beredskapsutvalget

Siden terroraksjonen i 2011, har beredskap vært høyaktuelt. Det har vist seg at planer er viktige, men øvelser og rutiner helt nødvendige. Det vil redusere faren for / konsekvensene av menneskelig svikt.

Vi i K&F, og Beredskapsutvalget er opptatte av å informere om beredskap og stå til tjeneste for medlemmene. Ved å styrke hver enkelts egenberedskap psykisk, fysisk og praktisk, vil vi være sterke i en krisesituasjon, ha et mer robust samfunn. Det vil bli stadig mer nødvendig da verden utvikler seg farlig. Vi har utarbeidet råd og forslag til beredskap individuelt og for lokalmiljøet, egenberedskap generelt og spesielt for årstidene.

Høstberedskapssjekk

- Bruker du og familien refleks?
- Har du sterk lommelykt i bilen?
- Har du stearinlys og fyrstikker i huset?
- Har du lykt som står i kontakten og lades, og lyser ved strøbrudd?
- Ligger det teppe og pute i bilen?
- Fjernes løv en kan gli på?
- Tar du med vindtett tøy, ekstra tøy i sekken på turer?
- Har du med kjeks, sjokolade eller lignende og noe å drikke om du blir stående i kø, kommer utfor uvær eller noen blir skadet?
- Fyrer du med tørr ved og med passe trekk?
- Har du sjekket røkvarslerene? Ekstra batterier?

Utenlandsreiser / Reisetips

- Bruk bare mastercard i utlandet
- Gi aldri i fra deg bankkortet på restauranter, hoteller og lignende
- Noter kontaktnr. til banken din før du reiser i tilfelle tap av kort
- Ha pass og bankkort på ulike steder
- Ha med deg noen kontanter
- Skaff deg Europeisk helsetrygd kort
- Meld i fra til familie / venner hvor du drar / er
- Sjekek nødutganger på hotell, fly og båt
- Sett deg inn i sikkerhetsrutinene om bord på fly og båt
- Drikk mye før flyreiser
- Beveg deg, spesielt bena, på lange flyreiser

K&Fs LANDSLOTTERI 2012

Vi gratulerer vinnerane, og takkar for stor innsats frå enkeltpersonar, lag og kretsar. Alle har stått på, først med gåver til gevinstar, og deretter med loddosal. Opplegget med å senda ut loddobøker før kretsårsmøta ser ut til å vera bra. Folk har fått seld lodd i arbeidsperioden i vår, og vi har til vår store glede fått svært få uselde loddobøker i retur. Vi takkar og landsmøtekretsane, som ikkje er pålagt å delta i lotteriet, men som stilte med både gevinstar og loddosal. Resultatet av lotteriet er ca. kr. 115.000,- eit viktig tilskot til drifta av forbundet vårt. Lotterikomiteen, Anne Enger og Eldbjørg Gunnarson

Vinnar

“Visa” gavekort 5.000
“Visa” gavekort 3.000
“Visa” gavekort 2.000
“Visa” gavekort 2.000
“Visa” gavekort 1.500
“Visa” gavekort 1.500
“Visa” gavekort 1.500
“Visa” gavekort 1.000
“Visa” gavekort 1.000
Gavekort Elkjøp 1.500
Trykk Nicolay Astrup
Kjøkkenutstyr-sett
Halvårsab Dag og Tid
Halvårsab Dag og Tid
Halvårsab Dag og Tid
Glass pingvin frå
Gjøvik Glassverk
Gavekort Til Bords
Gavekort Til Bords
Keramikk-fat
Kalebass
Mønstervottar
Mønstervottar
Blomstergavekort
Bok om Stranda lag
Smykke
Blomstergavekort
Rund strikka duk
Grillforkle/-vott

Gunn Evjen
Karen Lea Fuglestad
Kari F. Eriksen
Kristin Hansen
Svanhild Landråk
Gunvor B. Tungesvik
Gerd Myklebust
Torunn Bolstad Jensen
Jorunn Nedrebø
Hilde Hovdenak
Kopervik K&F-la
Berit Seim
Wenche Rolstad
Johanne K. Avset
Ruth Brevik

Ås K&F-lag
Gro H. Jareid
Ester Haugland
Mosvik K&F-lag
Simensbråten og Ekeberg K&F-lag
Björg Sund
Olga Aarsnes
Gunnhild Kvernmo
Turid Langleite
Larkollen lag
Merethe Strømmen
Røldal lag
Bjarnhild Hodneland

VI HAR FÅTT EN DEL TILBAKEMELDINGER FRA MEDLEMMER SOM HAR FORSØKT Å SENDE MAIL TIL DEN GAMLE REDAKTØRMAILEN. DEN NYE ADRESSEN ER: REDAKTOR@KVINNEROGFAMILIE.NO

Nytt fra K&F's prosjekter

AV ANNE MARIT HOVSTAD

For oss i internasjonalt utvalg/prosjektkomiteen er 1.august et slags punktum for sommerferien. Da er tiden kommet for reallokering av prosjektenes budsjetter for det inneværende år. Søknadene fra K&F's prosjektpartnere for det påfølgende skal være K&F i hende innen 1.august. Disse skal studeres og holdes opp mot budsjettene. Det blir flere runder før søknadene kan fullføres og overføres til Web-sider hos FOKUS før 1.september. Når medlemsbladet er hos medlemmene er alt i boks. Prosjektoppfølgning 2012 blir gjennomført fra 24.oktober til 10.november.

Denne gangen er det Merethe Brattaule Strømmen fra Tertnes K&F (medlem prosjektkomiteen) som reiser sammen med prosjektleder for oppfølging av prosjektene i Kenya og Uganda.

THE EAST AFRICAN GRASSROOTS WOMEN PROGRAM(EAGWEN)

For 2013 - 2014 søker vi om midler til prosjekter og program. Programmet vil for denne perioden ha tre forskjellige prosjekter som deltakere. Av disse er det bare to som får støtte som selvstendige prosjekt, Uganda Media Women's Association (UMWA) og Maganjo Farmers Association (MAFA). COWA CVTS, yrkesskolen for unge jenter som vi har fått støtte til tidligere, er deltaker i programmet, men uten egen prosjektstøtte. De ønsker å være med i programmet fordi de her både kan bidra med sin kompetanse i nettverket, samtidig som de kan være mottaker av kompetanse.

COWA CVTS, YRKESKOLEN FOR UNGE JENTER I KAMPALA, UGANDA

Prosjektet er som de fleste nå vet, faset ut av FOKUS/Norad-systemet på slutten av 2011. Men vi i internasjonalt utvalg ville ikke gi opp skolen, og vi satset på en dugnad for å få penger til drift også i 2012. Ved hjelp av lag, kretser, venner og kjente har vi nådd målet om nesten kr 500.000,-. Rektor Francesca Romana Bilak, har uttrykt stor takknemlighet på vegne av lærere og de 120 elevene ved skolen. De har nå fått et pusterom. Vi vil også gjøre en innsats i 2013 for å være sikre på fortsatt drift. I forbindelse med høstens prosjektoppfølgning i Kenya og Uganda vil vi besøke skolen. Da skal dere få reportasjen i medlemsbladet.

Skolen melder at de 13.juli feiret Graduation Day (fest for avgangselever). 82 av de elevene vi støtter fikk da sine eksamenspapirer.

MAGANJO FARMERS ASSOCIATION (MAFA), UGANDA.

MAFA består av grupper av kvinnelige bønder som samarbeider ca. 10 kvinner i hver gruppe. Organisasjonen jobber veldig godt, de rapporterer om stor fremgang. Prosjektperioden 2010-2012 er snart ute, 18 av kvinnegruppene som var med i denne perioden er nå kommet så langt at de vil kunne greie seg uten mye støtte. For neste periode vil nye kvinnegrupper nyte godt av prosjektstøtte fra oss og FOKUS/NORAD. Det er slik bistandsstøtte skal være, hjelp til selvhjelp. Vi besøker også MAFA på vår reise til høsten.

UGANDA MEDIA WOMEN'S ASSOCIATION (UMWA), UGANDA

De kvinnelige journalistene i Mama Fm er en stor støtte for programmet. De lager intervjuer og reportasjer fra de forskjellige prosjektene og tar opp emner som er relevante for deres arbeidsområder. Rebecca Burungi som var foredragsholder på vårt internasjonale seminar i 2011 er journalist hos Mama Fm. Vi gleder oss til å treffe henne igjen.

GENDER AND DEVELOPMENT CENTRE (GADECE), KENYA

Prosjektet har gitt hjelp og utvikling til mange hundre kvinner i Kenya i form av paralegalsopplæring (barfotadvokater), dvs at kvinnene får kunnskap om sine rettigheter som er gitt gjennom landets lover. I Afrika er det dessverre slik at folk flest forholder seg til det kulturelle som ikke alltid er i samsvar med de juridiske lover. Prosjektet er inne i sitt siste år som K&F's prosjektpartner. De blir samtidig faset ut fra programsamarbeidet. Vi har hatt dem som samarbeidspartner i mer enn 10 år, og da er det slik at de må fases ut.

KRISESENTER I SIBIU, ROMANIA.

Prosjektet blir ikke lenger støttet gjennom FOKUS. Men vi sender dem fortsatt penger gjennom gaver gitt av lag og kretser. Inntektene fra salg av CareTeddies (strikkebamser) er nå kommet opp i over kr. 20.000,-. De har hittil i år fått tilsendt kr. 40.000,-.

Cristina Mates, leder av kvinnegruppen i Sibiu, melder at det pr. august er fire kvinner og to barn i senteret. Den ene kvinnen er mor til de to barna. En av kvinnene er rullestolbruker. Krisesenteret får noe kommunal støtte og de får også noe støtte fra en kirkeorganisasjon i Tyskland. Det er stort behov for krisesentre i Romania og det er viktig at de får fortsette sitt arbeid.

NEST, SRI LANKA - KVINNER OG MENTAL HELSE.

Det er flere år siden Nest fikk støtte gjennom FOKUS/NORAD. Kontakten med dem er fortsatt god og dere er flere i kretser og lag som gir penger til prosjektet. Sammen med penger vi får fra Cultura Bank får de en god sum hvert år, forrige år kr. 20.000,-

Materiell fra Norges kvinne- og familieforbund

Tilbud !

- ___ Handlenett, sort m/hvitt trykk før **kr. 75,-** nå **kr. 50,-**
- ___ Nett i bomull m/skulderhank, lite, sort m/hvitt trykk **kr. 40,-**
- ___ T-skjorte hvit m/lite farget emblem str. L, XL, XXL **Før kr. 130,- nå kr. 60,-**
- ___ Aktivitetskalender før **kr. 100,-** pr. stk. nå **kr. 25,-**
- ___ Melodibok før **kr. 75,-** nå **kr. 50,-**
- ___ K&Fs skrivebok m/linjer nå **kr. 40,-**
- ___ Massasjeapparat **kr. 400,-** (kun 4 stk. igjen)

Profileringsartikler med emblem:

Norges Kvinne- og Familieforbund

- ___ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, L, XL, XXL **kr. 130,-**
- ___ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
- ___ Smykkenål i sølv **kr. 395,-**
- ___ K&F-pin **kr. 15,-**
- ___ Bordfane m/farget emblem **kr. 90,-** Stativ til bordfane **kr. 100,-**
- ___ Lagledernål **kr. 190,-**

Artikler fra Hadeland Glassverk m/emblem: Norges Kvinne- og Familieforbund

- Nyhet! Sans vase 135 mm. Med K&Fs logo, **kr. 350,-**
- Nyhet! Sentimento telysestake 62 mm. Med K&Fs logo **kr. 250,-**

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og Familieforbund

- ___ Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
- ___ Møteplakat, A4, 4 farger 50 stk. **kr. 100,-**
- ___ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Hefter, bøker, trykksaker

- ___ Diktsamling, Hold drømmen levende, Helene Freilem Klingberg **kr. 130,-**
- ___ Bok, Gøy på landet, Anne Enger **kr. 95,-**
- ___ Bok, M. Bolstad: "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" **kr. 80,-**
- ___ Vedtekter **kr. 10,-**
- ___ Tillitskvinnemappen, hele **kr. 150,-** i nnhold **kr. 90,-** perm **kr. 60,-**
- ___ Prinsippprogram inkl. studieplan **kr. 100,-**
- ___ Tillitskvinnebevis **kr. 5,-**
- ___ Diplom, A4, **kr. 15,-**
- ___ Plakat m/emblem 50x65 cm. gratis
- ___ Abonnement på Sentral-og Landsstyreprotokoller (pr.år) **kr. 275,-**
- ___ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**

Informasjonsmaterieill

- ___ Liten folder med pins "Ja til omsorg..." **kr. 20,-**
- ___ Tidligere numre av medlemsbladet: **Gratis**
- ___ Folder: "Hvordan kan du støtte arbeidet for en bedre familiepolitikk..." **Gratisw**
- ___ Brosjyre "Frihet til å velge" (ny oppdatert versjon). **Gratis**
- ___ Løpeseddel: "Familiens fremtid - vårt felles ansvar" **Gratis**
- ___ Innmeldingsskjemaer, **Gratis**

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger.

Navn/lag:

.....

Adresse:

.....

Postnr./-sted:

.....

Vi ber om å motta materialet innen:.....

KUPONGEN SENDES:

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

Faks: 22 47 83 99

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Klipp ut

Hvitt skjerf med logo

Skjerfet er laget av hvit silke og har K&Fs logo påsatt i sort, behagelig å ha på både sommer s om vinter, **pris kr. 130,-**

K&Fs T-skjorte

T-skjorte i 100% kjemmet bomull, sort med godt synlig emblem i hvitt. Finnes i str. M, L, XL og XXL. **Kr. 130,-**

Kun kr. 50,-

K&Fs Handlenett

Kjøp K&Fs handlenett og støtt forbundet samtidig som du sparer miljøet for plastnett fra butikken! **Kun kr. 50,-**
Vi har rikelig av disse på lager.

Sentimento telysestake

med K&Fs logo, 62 mm 135 mm. **Kr. 250,-**

Sans Vase med K&Fs logo

135 mm. **Kr. 350,-**

Kun kr 400.- TILBUD!

Massasjeapparat **kr. 400,- (kun 4 stk igjen)**

Kun kr. 40,-

Skrivebok

Skrivebok/kladdebok i A5 format med linjer, praktisk til bruk på lags-, kretsmøter og lignende. **Kun kr. 40,- pr. stk.**

Liste over K&Fs tillitskvinner

SENTRALSTYRET

FORBUNDSLEDER

Elisabeth Rusdal
Tlf: 91 32 81 64 (m)
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no

NESTLEDER

Sonja Kjølraug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Tlf: 97 51 59 71 (m)
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no

MEDLEM

Eldbjørg Gunnarson
Tlf: 55 53 11 94 (p) 97 98 37 91 (m)
Morvikbrekkena 31, 5124 Morvik
E-post: eldbgu@online.no

MEDLEM

Anne Enger
Tlf: 61 32 28 20 (p)
Oppenvegen 429, 2740 Roa
E-post: a-enger2@online.no

MEDLEM

Wenche Hoel
Tlf: 91 16 34 49 (m)
Havnepromenaden 46, 9405 Harstad
E-post: we.hoel@gmail.com

MEDLEM

Gjertrud Vik
Tlf: 70 02 50 87 (p)
Haugsbygda, 6082 Gursken
post: gl-vik@online.no

MEDLEM

Liv Holst
Tlf: 66 84 66 10 (p) 95 77 54 34 (m)
Kirkeveien 56C, 1395 Hvalstad
E-post: livholst@online.no

1. VARAMEDLEM

Wenche Rolstad
Tlf: 61 33 41 18 (p) 40 24 48 96 (m)
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
E-post: wrwenche@gmail.com

2. VARAMEDLEM

Marit Warne
Tlf: 22 62 01 68 (p) 48 06 95 57 (m)
Kantarellen Terrasse 17, 1286 Oslo
E-post: mawape@hotmail.com

KRETSLEDERE

AKERSHUS

Solvor Larsen
Tlf: 64 86 64 74 (p) 97 09 91 04 (m)
Sloratoppen 154, 1405 Langhus
E-post: so.larsen@online.no

AUST-AGDER

Else Marie Angeltveit
Tlf: 37 27 86 88 (p) 95 09 81 00 (m)
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
E-post: else.angeltveit@online.no

BERGEN/MIDTHORDLAND

Randi Støre Gjerde
Tlf: 55 19 23 72 (p) 91 54 13 79 (m)
Myrdalsskogen 123, 5117 Ulset
E-post: randi61gjerde@gmail.com

FINNMARK

Postkontakt Hedvig Hansen
Tlf: 95 18 35 28 (m)
Postboks 142, 9770 Mehamn
E-post: hedvig.hansen@politiet.no

HEDMARK

Anne Lise Bryhn
Tlf: 62 41 70 53 (p)
Mogopveien 23, 2409 Elverum
E-post: al.bryhn@tele2.no

HORDALAND

Torill Handal
Tlf: 40 84 06 22 (m)
Tangeråshagen 11 A, 5630 Strandebarm
E-post: torillhandal@gmail.com

HÅLOGALAND

Fungerende kretsleder:
Gunn Evjen
Evjen, 8056 Saltstraumen
p: 948 31 112
gunnda@live.no

NEDRE BUSKERUD

Laila Nordby
Tlf: 31 90 28 12 (p) 41 63 60 84 (m)
Spinnerisletta 95, 3057 Solbergelva
E-post: laila_nordby@c2i.net

NORDMØRE

Anne-Lise Johnsen
Tlf: 71 29 81 56 (p) 71 29 61 84 (a)
41 24 86 64 (m)
6494 Vevang
E-post: kirkeverge@eideprestegjeld.no

NORD-TRØNDELAG

Anne M. Eggestøl
Tlf: 91 69 39 20 (m)
(Postkontakt) Viken, 7800 Namsos
E-post: anne.eggestol@ntebb.no

OPPLAND

Wenche Rolstad
Tlf: 61 33 41 18 (p) 40 24 48 96 (m)
Skarimoen 32, 3520 Jevnaker
E-post: wrwenche@gmail.com

OSLO

Elisabeth Stubergh Nielsen
Tlf: 67 14 52 43 (p) 90 04 17 47 (m)
Basaltveien 53, 1359 Eiksmarka
E-post: elistuni@online.no

ROGALAND

Ingebjørg Rasmussen
Tlf: 51 55 62 51 (p) 98 82 40 18 (m)
Anton Brøggergate 15, 4041 Hafsfjord
E-post: ira-1@broadpark.no

SOGN OG FJORDANE

Aina Alfredsen Førde
Tlf: 47 33 75 65 (m)
Ytrehus, 6723 Svelgen
E-post: ain-f@online.no

SUNNMØRE OG ROMSDAL

Oddlaug Hovdenak
Tlf: 95 12 47 53 (p)
Hovdenakken, 6456 Skåla
E-post: oddlaug.hovdenak@mr fylke.no

SØR-TRØNDELAG

Britt Westberg
7370 Brekkebygda
mob: 93 20 49 61
briwest@online.no

TELEMARK

Svanhild Haugen
Tlf: 35 54 21 78 (p)
Lundsåsen 22, 3719 Skien
E-post: svanhild_haugen@hotmail.com

VEST-AGDER

Eva Ousbey
Tlf: 38 26 58 00
Neseveien 38, 4514 Mandal
E-post: ousbey@online.no

VESTFOLD

Else-Bjørg Andersen
Tlf: 33 07 49 94 (p) 92 08 55 47 (m)
Urdsigt 1B, 3182 Horten
E-post: elsban@online.no

ØSTFOLD

Anne- Marthe Russ
Tlf: 90 86 83 55 (m)
Engholmveien 12c, 1560 Larkollen
E-post: tro-russ@online.no

ØVRE BUSKERUD

Bente Kaugerud
Tlf: 32 71 47 84 (p) 41 43 01 20 (m)
Skogly, 3359 Eggedal
E-post: bkkaug@online.no

KONTROLLKOMITÉEN

LEDER

Aslaug Sølshes
Tlf: 76 12 10 41 (p)
Nordlysveien 35, 8400 Sortland
E-post: asoelsne@online.no

PRINSIPPROGRAMKOMITÉEN

LEDER

Eldbjørg Gunnarson
Tlf: 55 53 11 94 (p) 97 98 37 91 (m)
Morvikbrekkena 31, 5124 Morvik
E-post: eldbgu@online.no

VALGKOMITEEN/ INTERNASJONALT UTVALG

LEDER

Kristin Hansen
Knut Alvsonsgate 21
2316 Hamar
E-post: krihan6@online.no

PROSJEKTLEDER

Anne Marit Hovstad
Tlf: 37 04 14 48 (p) 95 87 79 09 (m)
Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
E-post: annemarit@hovstad.com

BEREDSKAPSUTVALGET

LEDER

Anne-Sophie W. Bondeson
Tlf: 95 89 87 11 (m)
Grindveien 4, 1640 Råde
E-post: bondeson@yahoo.no

NORDENS KVINNEFORBUND

2. REPRESENTANT

Sonja Kjørlaug
Tlf: 97 51 59 71 (m)
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no

ACWW REPRESENTANT

Elisabeth Rusdal
Tlf: 91 32 81 64 (m)
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no

STUDIEFORBUNDET NÆRING- OG SAMFUNN

Postboks 9188 Grønland, 0134 Oslo
Tlf: 24 14 11 50
Epost: populus@populus.no

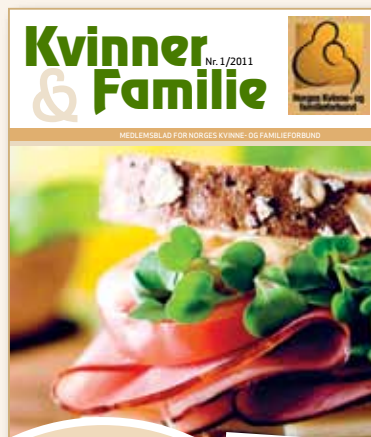
SEKRETARIATET

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12, 0157 Oslo
Tlf: 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99
e-post: post@kvinnerogfamilie.no
www.kvinnerogfamilie.no

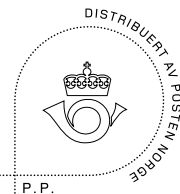
Flyttet siden sist? Husk å sende oss din nye adresse.

**ABONNER PÅ
MEDLEMS-
BLADET
3 UTGAVER
I 2012**

**Kun
kr 150.-**

B-Economique
NORGE

Returadresse: Norges kvinne- og familieforbund, Øvre Slottsgate, 60157, OSLO

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Gunstig tilbud hos Codan forsikring
- Medlemsbladet Kvinner&Familie 3 ganger i året
- Medlemspris på Fleximassøren
- Medlemstilbud på abonnement av Møller & Omega 3
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser m.m. gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig!

Våre arbeidsområder er:

- Internasjonalt arbeid nasjonalt
- Kvinners helse
- Familie & miljø
- Ernæringsspørsmål i hjem og skole

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt å trygt oppvekst-miljø? Og vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere? Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: Kvinnepolitikk • Familiepolitikk • Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN:

ADRESSE:

POSTNR.-/STED::

LOKALLAG:

E-POST:

**INNMELDINGEN
SENDES:**

Norges Kvinne- og
familieforbund
Stortingsgaten 12,
0157 Oslo
Tlf.: 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99